

Kocaeli Üniversitesi

Eğitim Dergisi

E-ISSN: 2636-8846

2025 | Cilt 8 | Sayı 2

Sayfa: 749-782

Kocaeli University
Journal of Education

E-ISSN: 2636-8846

2025 | Volume 8 | Issue 2

Page: 749-782

TBMM'ye 1986-2025 arasında sunulan kanun
tekliflerinde öğretmenlerle ilgili konuların analizi

Analysis of issues related to teachers in the
legislative proposals submitted to the grand national
assembly of Turkey between 1986 and 2025

Taner ATMACA, <https://orcid.org/0000-0001-9157-3100>

Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, taneratmaca@duzce.edu.tr

Eren KESİM, <https://orcid.org/0000-0001-8360-128X>

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ekesim@anadolu.edu.tr

Hamit ÖZEN, <https://orcid.org/0000-0001-7604-5967>

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, hamitozen@hotmail.com

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Gönderim Tarihi

30 Haziran 2025

Düzeltilme Tarihi

01 Ağustos 2025

Kabul Tarihi

06 Ağustos 2025

Önerilen Atıf

Recommended Citation

Atmaca, T., Kesim, E., & Özen, H. (2025). TBMM'ye 1986-2025 arasında sunulan kanun tekliflerinde öğretmenlerle ilgili konuların analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 8(2), 749-782. <http://doi.org/10.33400/kuje.1730579>

ÖZ

Bu araştırma, 1986-2025 yılları arasında Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) sunulan öğretmenlik mesleğine ilişkin kanun tekliflerini incelemeyi amaçlamaktadır. TBMM, yasama organı olarak kamusal alanı ilgilendiren her türlü konunun görüşüldüğü, çeşitli yasaların çıkarıldığı en üst kurumdur. Diğer memurların yanı sıra özellikle öğretmenleri ilgilendiren pek çok yasal düzenleme çeşitli dönemlerde TBMM çatısı altında farklı politik görüşler etrafında ele alınmış ve tartışılmıştır. Bunların bir kısmı yasal düzenlemeler sonucunda kanun haline gelirken kimisi ise kanunlaşma aşamasına gelmeden reddedilmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin toplumsal statüsü, mesleki hakları, istihdam biçimleri ve yasal güvenceleri gibi konuların yasama sürecinde nasıl temsil edildiği analiz edilmiştir. Nitel metodoloji içinde yer alan doküman incelemesi modeliyle yürütülen bu çalışmada, TBMM'nin resmî web sitesinden elde edilen 321 kanun teklifi betimsel ve içerik analizi teknikleriyle analiz edilmiştir. Ortaya çıkan bulgulara göre, öğretmenlerle ilgili tekliflerin büyük çoğunluğu “özlük hakları ve statü” ile “istihdam türleri ve kadro” temalarında yoğunlaşmaktadır. Özellikle ek gösterge, maaş artışı, kadroya geçiş, atama kolaylıkları gibi maddi ve yapısal talepler ön plana çıkarken; eğitimde hukuki denetim, erişim adaleti ve uluslararası iş birlikleri gibi daha bütüncül düzenlemelerin oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Ayrıca tekliflerin büyük kısmının hükümsüz kaldığı, yasalaşma oranlarının ise oldukça düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, öğretmenlik mesleğine yönelik yasama faaliyetlerinde daha çok kısa vadeli taleplerin önceliklendirildiğini, mesleğin gelişimini önceleyen yapısal dönüşüm önerilerinin ise sınırlı düzeyde gündeme geldiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: öğretmenlik mesleği, kanun teklifleri, mesleki haklar, eğitim politikaları

ABSTRACT

This study aims to examine the legislative proposals concerning the teaching profession that were submitted to the Grand National Assembly of Türkiye (TBMM) between 1986 and 2025. The Turkish Grand National Assembly is the highest legislative body where public matters, including teacher-related regulations, are debated. While some proposals became law, others were rejected at various stages due to differing political views. The research analyzes how issues such as teachers' social status, professional rights, employment types, and legal protections are represented within the legislative process. The study employs the document analysis method, one of the qualitative research techniques, and analyzes 321 legislative proposals retrieved from the official website of the TBMM using descriptive and content analysis. According to the findings, the majority of the proposals related to teachers are concentrated under the themes of “professional rights and status” and “employment types and staffing.” While tangible and structural demands such as additional compensation, salary increases, transition to permanent positions, and facilitation of teacher appointments are prominent, more comprehensive legislative proposals concerning legal oversight in education, equitable access, and international cooperation remain notably limited. Moreover, a significant portion of the proposals were declared null (expired without enactment), and the rate of enacted proposals is considerably low. These findings indicate that legislative initiatives regarding the teaching profession predominantly prioritize short-term demands, whereas structural transformation proposals aimed at advancing the profession receive limited attention in the parliamentary agenda.

Keywords: teaching profession, legislative proposals, professional rights, educational policies

GİRİŞ

Türkiye’de öğretmenlik, günümüzde yalnızca bir meslek olmanın ötesinde, toplumun kültürel, sosyal ve ahlaki değerlerini yeniden şekillendiren dönüştürücü bir rol üstlenmektedir. Çünkü eğitim tarihçileri ve toplumbilimciler tarafından da sıklıkla belirtildiği üzere, öğretmenler yalnızca bilgi aktaran kişiler değil, aynı zamanda geleceğin yurttaşlarını yetiştiren ve şekillendiren toplumsal aktörlerdir (Akyüz, 2016; Apple, 2006; Durkheim, 2016; Freire, 2019; İnal, 1991). Bu dönüştürücü rolün tarihsel kökenlerini ve nasıl şekillendiğini anlamak için öğretmenlik mesleğinin Osmanlı’dan Cumhuriyet’e uzanan dönüşümünü dikkate almak gerekmektedir. Zira öğretmenliğin toplumsal ve ideolojik işlevleri, tarihsel bağlam içerisinde giderek daha fazla kurumsallaşmıştır.

Osmanlı’nın son dönemlerinde (19. yy.) maarif politikaları kapsamında öğretmenlik, giderek profesyonelleşen bir meslek haline gelmiş; Darülmualimin ve Darülmualimat gibi kurumlarla öğretmen yetiştirme sistematığı kurulmaya başlanmıştır (Akyüz, 2016, Kafadar, 2016). Ancak öğretmenliğin modern anlamda kurumsallaşması ve kitleselleşmesi, Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte belirginleşmiştir. 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun ardından, eğitim sisteminde laik ve ulusal bir çerçevenin oluşturulması, öğretmenlere sadece birer eğitimci değil, aynı zamanda cumhuriyetin temel değerlerini taşıyan ve benimseten “ideolojik aktörler” rolü biçmiştir (Arı, 2002; Gündüz, 2016; Kaplan, 2019). Bununla birlikte öğretmen yetiştirme ve Türk eğitim tarihi içinde özellikle Köy Enstitüleri deneyimi (1940-1954), kırsaldaki toplumsal dönüşümde öğretmenlerin öncü rolünü simgeleyen önemli bir aşamadır. Bu enstitülerde yetiştirilen öğretmenler yalnızca akademik bilgi değil, aynı zamanda ziraat, sağlık, toplumsal örgütlenme ve sanat alanlarında da bilgi ve becerilerle donatılarak köylerde çok yönlü bir aydınlanma işlevi görmüşlerdir (Kirby, 2019). Bu dönemde öğretmenler, eğitim yoluyla modernleşme çabalarının merkezinde yer alarak, toplumsal yapının inşasında önemli görevler üstlenmişlerdir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmenler, özellikle kırsal alanlarda devletin yüzü, köy halkının destekçisi ve değişimin öncüsü olmuşlardır (Ergün, 1982). Ancak bu dönemlerde öğretmenlik mesleği, toplumsal açıdan çok yüksek bir konumda olmamakla beraber o günkü şartlara göre belirli bir statüyü temsil etmiştir (Akyüz, 2016). Bunun başlıca nedenleri arasında o dönemde yükseköğrenimin sınırlı olması, zaman zaman kesintiler olsa da öğretmenliğin düzenli bir gelir sunması ve eğitilmiş bireylerin sembolik güce sahip olması gibi faktörler yer almaktadır. Bununla birlikte öğretmenliğin statüsünde zaman içinde farklılaşmalar yaşanmıştır. 1970’li ve 1980’li yıllarda artan öğretmen açığına karşılık olarak geliştirilen mektupla öğretmen yetiştirme gibi hızlı ve pragmatik yöntemler, mesleğin niteliğini ve saygınlığını tartışmalı hale getirmiştir (Çelikten vd., 2005; Güven, 2022). Özellikle 1980 sonrası neoliberal politikaların etkisiyle kamusal hizmetlerin piyasa mantığına göre yeniden düzenlenmesi, öğretmenliğin mesleki özerkliğini ve toplumsal prestijini kademeli olarak aşındırmıştır (Keleş & Aslan, 2022). Aynı zamanda öğretmenlik mesleğine ilişkin algılar, ekonomik getiriler, çalışma koşulları ve toplumsal saygınlık gibi çok boyutlu kriterler üzerinden yeniden şekillenmiştir (Pişkin & Parlar, 2021).

Günümüzde ise öğretmenler, bir yandan eğitim sisteminin merkezinde yer alırken, diğer yandan artan görev yükü, performans baskısı, atama sorunları ve özlük haklarına ilişkin belirsizliklerle karşı karşıyadır. Nitekim Türkiye’de öğretmenlik mesleği, “devlet güvencesi” ve “toplumsal statü” arasında sıkışmış bir meslek olarak değerlendirilebilir. Bozbayındır’ın (2019) yanı sıra Bozkurt ve Kutlu’nun (2021) da belirttiği üzere öğretmenlik mesleğinin günümüzdeki statüsü, ekonomik koşullar ve toplumsal değer verme düzeyiyle ilişkilidir. Öğretmenlerin hem pedagojik yetkinlikler hem de psikolojik yönden güçlendirilmeden eğitimde niteliğin artırılmasının olanaksızlığı, güncel eğitim politikalarının öncelikli gündemlerinden biri haline gelmiştir.

Türkiye’de Öğretmenleri İlgilendiren Hukuki Düzenlemelerin Zaman İçindeki Gelişimi

Türkiye’de öğretmenlik mesleği, tarihsel süreç içerisinde çeşitli hukuki düzenlemelerle biçimlendirilmiş ve bu düzenlemeler öğretmenlerin atanmasından özlük haklarına, görev tanımlarından kariyer basamaklarına kadar birçok alanda belirleyici olmuştur. MEB’in (2025) resmî kaynaklarına göre (<https://www.meb.gov.tr/mevzuat/liste.php?ara=2>) Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) 1924’ten 2024’e kadar 27 önemli kanun öğretmenlerin meslekleri ile ilgili düzenlemeleri içerecek şekilde kabul edilmiştir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte öğretmenlik, ulus inşasının temel taşı olarak konumlandırılmış ve bu doğrultuda hukuki zemini oluşturulmuştur. 1924 yılında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası), öğretmenlik mesleği için ilk köklü reformların başlangıç noktası olmuş, öğretmenlerin tek bir merkezden yetiştirilmesi ve atanması esas alınmıştır.

1939’da kabul edilen 3704 sayılı “Köy Eğitim Kursları ve İlk Öğretmen Okullarının İdaresine Dair Kanun” ile Türkiye’nin kırsal kesimlerinde eğitim hizmetlerini yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda, köy eğitim kursları ve köy öğretmen okullarının kurulması ve yönetilmesine ilişkin esaslar belirlenmiştir. Kanun, özellikle okulsuz köylerde eğitim ihtiyacını karşılamak amacıyla köy eğitimcilerinin yetiştirilmesini ve görevlendirilmesini öngörmüştür. Bu sayede köylerde temel eğitim hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulması amaçlanmıştır (Resmî Gazete, 1939). 1961’de kabul edilen 222 Sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu” ile Türkiye’deki ilköğretim sisteminin temelini oluşturmuş ve ilköğretimin esaslarını detaylı bir şekilde düzenlemiştir (Resmî Gazete, 1961). 1973 tarihli 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, öğretmenlik mesleğini ilk kez yasal olarak “özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlamış, öğretmenlerin yetiştirilmesi, atanması ve görevleri konusunda çerçeve belirlemiştir (Resmî Gazete, 1973). Bu kanun, öğretmenlik mesleğine dair pek çok ilkenin referans noktası haline gelmiş ve sonraki yasal düzenlemelere temel teşkil etmiştir.

1986’da kabul edilen 3308 Sayılı “Meslekî Eğitim Kanunu” ile çırak, kalfa ve ustaların eğitimi ile okullarda ve işletmelerde yapılacak mesleki eğitime ilişkin esasları düzenlemiştir (Resmî Gazete, 1986). Bu kanun, Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin kalitesini artırmayı ve iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun nitelikli elemanların yetiştirilmesini hedeflemiştir. 2024’te kabul edilen 7528 Sayılı “Öğretmenlik Mesleği Kanunu” ile öğretmenlik mesleğinin statüsünü, haklarını ve sorumluluklarını kapsamlı bir şekilde düzenlemiştir. Bu kanun öğretmen adaylarının seçilmesi, yetiştirilmesi ve atanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesini, öğretmenlerin özlük hakları, görev ve sorumlulukları ile ilgili düzenlemelerin yapılmasıyla öğretmenlerin kariyerlerinde ilerlemelerini sağlayacak sistemlerin oluşturulması ve bu süreçlerin kriterlerinin belirlenmesini içermektedir (Resmî Gazete, 2024).

TBMM’ye Kanun Tekliflerinin Sunulması ve Öğretmenleri İlgilendiren Konular

TBMM’ye kanun teklif etme yetkisi, Anayasa’nın 88. maddesi uyarınca milletvekillerine aittir. Milletvekilleri tarafından hazırlanan bu önerilere “kanun teklifi” denmektedir. Kanun tekliflerinin hazırlanmasında, Anayasa ve TBMM İçtüzüğü’nün (Madde 74-91 arası) öngördüğü biçimsel koşullara uyulması esastır. Bu süreçte, tekliflerin kanun yapım tekniğine uygunluğu, hukuki tutarlılığı ve mevcut mevzuatla uyumu gözetilmektedir. TBMM Başkanlığı, milletvekillerine kanun teklifi hazırlama sürecinde destek sağlamak amacıyla “Teklif Destek Bürosu”nu oluşturmuştur. Bu büro, milletvekillerinin talepleri doğrultusunda kanun teklifi tasarımları hazırlamakta ve mevcut tasarımları kanun yapım tekniği açısından incelemektedir (Pakdil, 2024). Hazırlanan kanun teklifleri, TBMM Başkanlığına sunulmaktadır.

TBMM başkanlığı, teklifleri ilgili ihtisas komisyonlarına havale etmektedir. Komisyonlar¹, teklifleri detaylı bir şekilde anayasaya uygunluğuna göre inceleyerek gerekli gördükleri değişiklikleri yapıp raporlarını hazırlamaktadırlar. Komisyonlarda [İçtüzük madde 36'ya göre en fazla 45 gün içinde] kabul edilen teklifler, TBMM Genel Kurulu'nda görüşülerek [İçtüzük madde 37'ye göre teklif sahibi 5 dakikayı geçmeyecek şekilde teklifi anlatabilir] oylamaya sunulmaktadır. Genel kurulda kabul edilen kanun teklifleri (TBMM İçtüzüğü Madde 81'e göre), cumhurbaşkanının onayına sunulmaktadır ve Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmektedir (TBMM, 2005).

Komisyon aşamasını tamamlayan ve genel kurulda görüşülmeyi bekleyen kanun teklifleri "Gündemde" statüsüne geçmektedir. Bu teklifler, genel kurulun çalışma takvimine göre belirlenen sırayla ele alınmaktadır. TBMM Başkanlığı'na sunulan ancak henüz komisyonlara havale edilmemiş veya gerekli ön incelemelerden geçmekte olan kanun teklifleri "İşlemde" statüsüne geçmektedir. Bu aşamada, tekliflerin biçimsel ve içeriksel uygunluğu değerlendirilmektedir ve gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra ilgili komisyonlara yönlendirilmektedir (TBMM, 2018).

"Kabul Edilen Teklifler", komisyon ve genel kurul aşamalarını başarıyla geçerek yasalaşan tekliflerdir. Bu teklifler, cumhurbaşkanının onayının ardından Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmektedir. Bir yasama dönemi içinde sonuçlandırılmayan kanun teklifleri, yazılı soru, Meclis araştırması ve genel görüşme önergeleri ile cumhurbaşkanı tarafından bir daha görüşülmek üzere geri gönderilen kanunlar, dönem sonunda "Hükümsüz (Kadük)" sayılır. Hükümsüz kalan kanun teklifleri, bir sonraki yasama döneminde milletvekilleri tarafından yenilenebilir (TBMM, 2018). "Geri Çekilen Teklifler", teklifi sunan milletvekili veya milletvekilleri tarafından, belirli nedenlerle yasama süreci tamamlanmadan önce geri çekilen teklifleri ifade etmektedir [İçtüzük madde 75]. Geri çekme işlemi, teklif sahibinin talebi üzerine gerçekleştirilir ve bu durumda teklifin yasama süreci sona ermektedir (Yüksel, 2018).

TBMM'de öğretmenleri ilgilendiren kanun teklifleri, eğitim sisteminin niteliğini artırmak ve öğretmenlik mesleğinin standartlarını yükseltmek amacıyla çeşitli konuları ele almaktadır. Bunlar arasında özlük hakları ve maaş düzenlemelerini içeren; öğretmenlerin maaşlarının iyileştirilmesi, ek göstergelerinin artırılması ve emeklilik haklarının düzenlenmesi gibi konular sıkça gündeme gelmektedir. Ayrıca öğretmenlerin atanma süreçleri, hizmet puanı kriterleri ve yer değiştirme taleplerine ilişkin düzenlemeler, kanun tekliflerinde önemli bir yer tutmaktadır. Bununla birlikte son zamanlarda öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimlerinin desteklenmesi, uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik gibi kariyer basamaklarının oluşturulması ve bu unvanların getirdiği haklar üzerine düzenlemeler yapılmaktadır. Ek olarak, fiziki alt yapıların ve teknolojik donanımın güçlendirilmesi ve öğretmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi gibi konular da kanun tekliflerinde yer almaktadır.

Problem Durumu

Farklı toplumsal ve eğitsel rolleri iç içe taşıyan öğretmenlik mesleği, pedagojik bir uzmanlık alanı olmanın yanında aynı zamanda yıllar içinde politik ve ideolojik bir temsil alanı haline gelmiştir. Bu bağlamda Türkiye'de öğretmenlik, tarihsel süreçte ve ulus-devletin inşası aşamasında merkezi bir yer edinmiş, öğretmenler sıklıkla devlet politikalarının taşıyıcı aktörleri olarak konumlandırılmıştır. Bununla birlikte, günümüzde öğretmenlik mesleği, değişen toplumsal, ekonomik ve politik koşulların etkisiyle dönüşmekte; özellikle neoliberal eğitim politikalarından dolayı mesleğin özerkliği, itibarı ve statüsü aşınmaktadır. Öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar yalnızca özlük ve atama gibi yapısal konularla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda mesleğe ilişkin algılar, kamu politikalarında nasıl temsil edildikleriyle de

¹ "Kanun tekliflerinin hazırlanmasında milletvekillerine teknik yardımda bulunmak üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Makamının, 25.11.2019 tarihli ve 570290 sayılı onayı ile Kanun Teklifi Taslağı Hazırlama Yönergesi'nin yeniden düzenlenmesine bağlı olarak kurulmuştur" (Milletvekili Personeli El Kitabı, 2021: 54). TBMM içtüzüğü Madde 20'ye göre toplam 16 komisyon vardır. Komisyonların çalışma prensipleri TBMM içtüzüğü madde 27-48 arasında belirlenmiştir.

Taner ATMACA, Eren KESİM, Hamit ÖZEN

TBMM'ye 1986-2025 arasında sunulan kanun tekliflerinde öğretmenlerle ilgili konuların analizi

şekillenmektedir. Bu noktada, öğretmenlerin hangi konularda TBMM gündemine taşındığı, ne tür yasa teklifleriyle ele alındığı ve bu tekliflerin yasalaşma sürecinde nasıl karşılık bulduğu, mesleğin güncel statüsü hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Ancak mevcut literatürde, öğretmenlik mesleğine ilişkin sunulan kanun tekliflerinin tematik dağılımı, içeriksel eğilimleri ve tarihsel dönüşümü sistematik biçimde analiz edilmemiştir.

Öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünü belirleyen göstergelerden biri olan yasal ve siyasi temsil biçimleri, genellikle eğitim politikası tartışmaları içerisinde tali bir başlık olarak kalmıştır. Oysa öğretmenliğin siyasal temsiline odaklanan bir analiz hem toplumsal algının hem de devletin öğretmenlik mesleğine atfettiği değerin anlaşılması açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda araştırmanın problem durumu, “Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun tekliflerinde öğretmenlik mesleğinin nasıl temsil edildiği, bu temsilin zaman içinde nasıl bir dönüşüm geçirdiği” sorusu etrafında şekillenmektedir. Bu temel problem durumuna bağlı olarak araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. TBMM’ye 1986-2025 arası sunulan öğretmenlerle ilgili kanun tekliflerinin tematik dağılımı nasıldır?
2. TBMM’ye 1986-2025 arası sunulan öğretmenlerle ilgili kanun tekliflerinin statüsünün partilere göre dağılımı nasıldır?
3. TBMM’ye 1986-2025 arası sunulan öğretmenlerle ilgili kanun tekliflerinin yıllara göre tematik değişimi nasıldır?

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel metodoloji içinde yer alan doküman incelemesi modeliyle yürütülmüştür. Doküman incelemesi, yazılı materyallerin sistematik biçimde analiz edilmesini amaçlayan ve özellikle tarihsel, yasal ya da politika belgeleri gibi resmî kaynaklar üzerinde yapılan çalışmalarda sıkça başvurulan bir yöntemdir (Bowen, 2009). Bu model, var olan belgeler aracılığıyla olay, olgu ya da süreçlere ilişkin anlamlı sonuçlar elde etmeye olanak tanımaktadır. Eğitim politikaları, yasa teklifleri, yönetmelik ve mevzuat değişiklikleri gibi alanlarda yapılan araştırmalarda doküman analizi yöntemi, geniş kapsamlı ve tarihsel bütünlük taşıyan veri kaynaklarının analizinde işlevsel bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu araştırmada da öğretmenlik mesleğine yönelik TBMM’ye sunulan kanun teklifleri üzerinden öğretmenlerle ilgili politikaların tarihsel gelişimi ve eğilimlerinin analiz edilmesi hedeflendiği için doküman incelemesi yöntemi tercih edilmiştir.

Veri Seti

Araştırmanın örneklemini, Türkiye Büyük Millet Meclisinin resmî internet sitesi olan <https://www.tbmm.gov.tr/yasama/kanun-teklifleri> adresinde yapılan taramalar sonucu belirlenmiştir. “Öğretmen” / “öğretmenler” anahtar kelimeleriyle yapılan aramada elde edilen, en eskisi 1986, en yenisi ise 2025 yılına ait olan toplam 321 adet kanun teklifi çalışma kapsamına alınmıştır. Bu teklifler arasında hem doğrudan öğretmenlik mesleğiyle ilişkili olan düzenlemeler hem de öğretmenleri dolaylı yoldan ilgilendiren teklifler değerlendirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler, TBMM’nin kamuya açık yasama arşivinden elde edilmiştir. <https://www.tbmm.gov.tr/yasama/kanun-teklifleri> adresi üzerinden “öğretmen” ve “öğretmenler” anahtar kelimeleriyle yapılan aramalarda ulaşılan tüm kanun teklifleri tek tek incelenmiş; içerik bakımından öğretmenlerle ilgili olan 321 teklif belirlenmiştir. 1986 yılı, TBMM kayıtlarında ‘öğretmen’ anahtar kelimesiyle erişilebilen ilk kanun teklifinin yılıdır; bu nedenle analizler 1986-2025 yılları arasını kapsayacak şekilde sınırlandırılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. İlk aşamada teklifler kronolojik olarak sınıflandırılmış, ardından her teklifin konusu, amacı, sunan parti, teklifin durumu (kanunlaştı, hükümsüz, komisyonda vb.) kodlanmıştır. Elde edilen veriler üzerinden ortak

temalar belirlenmiş ve kategori-tema dönüşümü gerçekleştirilmiştir. Böylece öğretmenlerle ilgili yasa tekliflerinin hangi konulara odaklandığı, tematik bağlamda sistematik biçimde ortaya konmuştur. Örnek bir kategori ve tema oluşturma biçimi Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1*Örnek Tema ve Alt Kategori Oluşturma Biçimi*

Yıl	Teklifin Başlığı	Teklifin Özeti	Tema	Alt Kategori
2006	Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi	Şehit eşi olan öğretmenlerin atamalarından kullanılmak üzere İl millî eğitim müdürlüklerine yeterince boş öğretmen kadrosu tahsis edilmesi ve yer değiştirme suretiyle atanmalarında hizmet puanı ve sıra esaslı uygulanmaması öngörülmektedir.	İstihdam Türleri ve Kadro	Öncelikli Gruplar İçin Atama ve Yer Değiştirme Kolaylıkları
2009	Millî Eğitim Temel Kanunu’nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi	Teklif, görevlerini ifa ederken terör eylemlerine maruz kalarak yaralanan, sakatlanan, ölen veya öldürülen öğretmenlerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla Kanunda değişiklik yapmaktadır.	Özlük Hakları ve Statü	Terör Mağduru Öğretmenler İçin Tazminat ve Sosyal Güvence Düzenlemeleri
2018	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi	Teklif ile; kanuna aykırı olarak eğitim kurumu açanlara, çalıştıranlara ve bu kurumlarda kanuna aykırı olarak açıldığını bildiği halde öğretmenlik yapanlara altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilmesi ve söz konusu kurumların kapatılması öngörülmektedir.	Eğitimde Hukuki Düzenleme ler ve Denetim	Yasa Dışı Kurumlarda Görev Alan Öğretmenlere Yönelik Yaptırımlar

İnandırıcılık ve Aktarılabilirlik İçin Alınan Önlemler

Araştırmanın inandırıcılığını ve aktarılabilirliğini artırmak için, tüm yasa teklifleri önceden belirlenen ölçütlere göre sistemli bir biçimde incelenmiştir ve bu bağlamda yalnızca öğretmenleri doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren teklifler örnekleme dahil edilmiştir. Betimsel analiz ve içerik analizi sırasında, veri çözümleme süreci dikkatli şekilde yürütülmüş, her teklif en az iki kez tekrar okunarak kategorilere yerleştirilmiştir. Ayrıca bu çalışmada araştırma sürecinin şeffaflığını ve izlenebilirliğini desteklemek amacıyla, örnek yasa tekliflerinin hangi tema ve alt kategori altında sınıflandırıldığını gösteren bir tablo oluşturulmuştur. Bu tablo (Tablo 1), tekliflerin tarihsel sıralaması, başlığı, içeriği (özet), ait olduğu tema ve alt kategorilere nasıl yerleştirildiğini açık biçimde göstermektedir. Böylece içerik analizinin nasıl yapılandırıldığı hem okuyucu hem de diğer araştırmacılar açısından denetlenebilir hâle gelmiştir.

Araştırma Etiği

Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bu çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

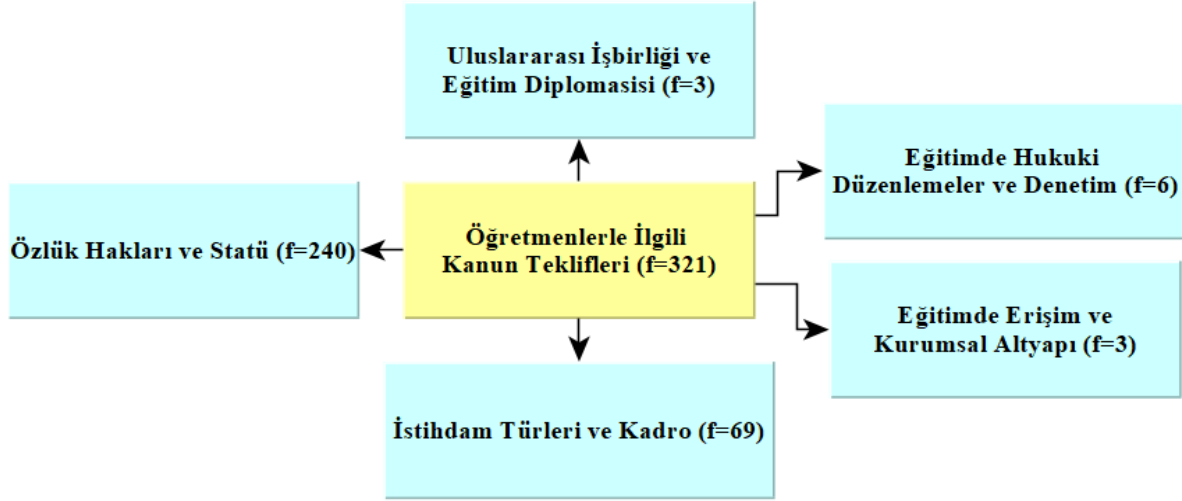
Araştırmada kamuya açık veriler kullanıldığı ve doküman inceleme çalışması olduğu için Etik Kurul İzni alınmasını gerektiren çalışmalar grubunda yer almamaktadır. Bu nedenle Etik Kurul İzni beyan edilmemiştir.

BULGULAR

Kanun tekliflerinin analizi sonucunda ortaya çıkan tematik dağılım Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1

Öğretmenlerle İlgili Kanun Tekliflerinin Temalara Göre Dağılımı

1986-2025 yılları arasında Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan öğretmenlerle ilgili 321 kanun teklifinin tematik dağılımını gösteren Şekil 1, yasa yapıcıların öğretmenlik mesleğine yönelik ilgi ve müdahale alanlarını sistematik biçimde ortaya koymaktadır. Tekliflerin büyük çoğunluğunun “Özlük Hakları ve Statü” (f=240) başlığı altında toplanmış olması, öğretmenlerin ekonomik ve sosyal haklarının iyileştirilmesi yönündeki taleplerin yoğunlukla gündeme taşındığını göstermektedir. Farklı anlatımla, öğretmenlik mesleğinin statüsünün güçlendirilmesi için özlük haklarının meclis gündeminde merkezi bir yer işgal ettiğini ortaya koymaktadır.

“İstihdam Türleri ve Kadro” teması ise 69 teklif ile ikinci sırada yer almakta; bu kapsamda sözleşmeli, ücretli ve kadrolu öğretmen istihdam biçimlerine ilişkin düzenlemelerin sıklıkla tartışıldığı görülmektedir. Buna karşın, “Eğitimde Hukuki Düzenlemeler ve Denetim” (f=6), “Eğitimde Erişim ve Kurumsal Altyapı” (f=3) ve “Uluslararası İşbirliği ve Eğitim Diplomasisi” (f=3) başlıklarında oldukça sınırlı sayıda teklif bulunması, yasama süreçlerinde sistemsel, yapısal ve uluslararası ölçekli meselelerin daha az tartışıldığını ortaya koymaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 2’de ilk tema olan “Özlük Hakları ve Statü”ye ait alt kategorilerin dağılımı sunulmuştur.

Tablo 2**Özlük Hakları ve Statü Temasına Ait Alt Kategoriler**

Tema 1= Özlük Hakları ve Statü	f
Ek Gösterge Düzenlemeleri	54
Öğretmenler Günü İkramesi ve Özel Günlere Bağlı Ekonomik Destekler	33
Fiili Hizmet Süresi ve Yıpranma Payı Düzenlemeleri	23
Hazırlık Ödeneği ve Eğitim Yılına Başlangıç Destekleri	16
Özel Öğretim Kurumu Öğretmenlerinin Ücret ve Hak Eşitliği (İş Güvencesi vb.)	15
Ek Ders Ücretleriyle İlgili Düzenlemeler	14
Toplu Taşımada Ücretsiz veya İndirimli Ulaşım Hakkı	11
Tazminatlar ve Ek Ödeme Düzenlemeleri	11
Kariyer Basamakları (Kaldırılması, Düzenlenmesi vb.)	8
Nöbet Ücreti ve Ek Görev Ödemeleri	8
Çift Meslek Yürütme Hakkı ve Meslekler Arası Geçiş Düzenlemeleri	5
Unvan Değişikliği ve Meslekler Arası Geçiş Düzenlemeleri	4
Genel Özlük Hakları İyileştirmeleri	3
Hizmet Bölgesi Teşvik Ödemeleri	3
Atanamayan Öğretmenler İçin Farkındalık ve Sembolik Tanıma Düzenlemeleri	2
Ücretli Öğretmenlere Yönelik Ek Ders Ücreti Düzenlemeleri	2
Emekli Öğretmenlere Yönelik Sosyal ve Ekonomik Düzenlemeler	3
Branş Temelli Statü Eşitliği Düzenlemeleri	2
Yer Değiştirme, Askerlikte Geçen Süre ve Hizmet Süresi Şartlarına İlişkin Düzenlemeler	2
Görevden Alınan Öğretmenlerin Haklarının İadesi ve Göreve Dönüş Düzenlemeleri	1
Günlük Tören, Ritüel ve Öğretmen Gözetiminde Uygulama Yükümlülükleri	1
Askeri Öğretmenlerin ve Özel Statüdeki Öğretmenlerin Haklarının Düzenlenmesi	1
İLK SAN ve Sosyal Yardım Kurumlarına İlişkin Düzenlemeler	1
İntibak ve Eğitim Durumuna Bağlı Statü Düzeltmeleri	1
Kademe İlerlemesi	1
Azınlık Okullarında Görevli Öğretmenlere İlişkin Yasal Düzenlemeler	1
Kurumsal Görevlerde Ücret Eşitlemesi ve Meslekler Arası Ekonomik Denge	1
Kültürel ve Sosyal Haklar ile Ücretsiz Kamu Hizmetlerinden Yararlanma	1
Aday Öğretmenlik ve Görevde Yükselme Düzenlemeleri	1
Meslekten Ayrılan Öğretmenlerin Hakları ve Meslekler Arası Geçiş Düzenlemeleri	1
Millî Eğitim Akademisi ve Öğretmenlik Meslek Yapısının Kurumsallaştırılması	1
Öğretim Yılına Hazırlık Ödeneği	1
Afet Bölgelerinde Görev Yapan Öğretmenlere Mali Destek ve Teşvik	1
Özel Eğitim Personeline Ücret Artışı ve Kurumsal Destek Ödemeleri	1
Barınma (Lojman) Hakkı ve Kırsal Görev Teşvikleri	1
Branş İçi Uzmanlaşma ve Görev Yetkisi Sınavı Düzenlemeleri	1
Terör Mağduru Öğretmenler İçin Tazminat ve Sosyal Güvence Düzenlemeleri	1
Başlangıç Dereceleri ve Gösterge Sistemi	1
Eğitim Personelinin Statüsü, Görev Tanımı ve Çalışma Esasları	1
Görev, Yetki, Sorumluluk ve Atama-Yetiştirme Esasları Düzenlemeleri	1

TBMM'ye 1986-2025 yılları arasında sunulan kanun tekliflerinde, öğretmenlik mesleğine ilişkin en yoğun ilginin “Özlük Hakları ve Statü” teması altında toplandığı görülmektedir. Bu temaya ait alt kategorilerin dağılımı incelendiğinde, niceliksel yönüyle özellikle “ek gösterge düzenlemeleri” dikkat çekmektedir. 54 farklı teklifin bu konuda sunulmuş olması, öğretmenlerin emeklilikteki gelir düzeylerini doğrudan etkileyen bu göstergelere yönelik taleplerin ne denli güçlü olduğunu göstermektedir. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü de temsil eden ek gösterge, yıllar içinde yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda sembolik bir değer kazanmıştır.

Benzer biçimde, 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde ikramiye ödenmesine yönelik teklifler de oldukça yaygındır (33 teklif). Diğer deyişle, öğretmenlerin yalnızca yapısal haklar değil, aynı zamanda mesleki motivasyonlarını destekleyici sembolik düzenlemeler de talep ettikleri görülmektedir. Fiilî hizmet süresi ve yıpranma payı düzenlemeleri ise (23 teklif) öğretmenliğin fiziki ve ruhsal olarak yıpratıcı bir meslek olarak algılandığını ve bu durumun sosyal güvenlik politikalarına yansımalarının istendiğini göstermektedir.

Ekonomik koşulları doğrudan etkileyen diğer düzenlemelerden biri olan öğretim yılına hazırlık ödeneği (16 teklif) ve ek ders ücretlerinin artırılmasına (14 teklif) yönelik teklifler de dikkat çekicidir. Öğretmenlerin ilgili dönemlerde resmî görev tanımlarının dışında kalan hazırlık, nöbet ve ulaşım gibi yükümlülüklerinin karşılıksız bırakılması, bu tür taleplerin sürekli gündeme gelmesine neden olmuştur. Nitekim toplu taşıma araçlarında ücretsiz/indirimli yararlanma hakkı da 11 teklif ile öne çıkmakta, kamu çalışanı olarak öğretmenlerin şehir içi hareketliliklerinde kolaylık sağlanması istenmektedir.

Özel öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin, kamu okullarındaki meslektaşlarıyla eşit haklara sahip olması yönündeki talepler de dikkat çekici düzeydedir (15 teklif). Bu teklifler, öğretmen emeğinin kamusal ya da özel statüsünden bağımsız olarak eşit koşullarda değerlendirilmesini amaçlamakta; özel okul öğretmenlerinin ücret, sözleşme, tazminat ve izin hakları açısından kamu öğretmenlerine göre yaşadıkları dezavantajları telafi etmeye çalışmaktadır. Tablo 2'deki dağılımda düşük yoğunluklu ancak sosyal ve sembolik önemi yüksek olan bazı kategoriler de bulunmaktadır. Örneğin azınlık okullarında görev yapan öğretmenler, afet bölgelerinde çalışanlar, yeniden atanmak isteyen emekli öğretmenler veya görev başında hayatını kaybedenlerin ailelerine yönelik öneriler, öğretmenliğin farklı sosyal kesimler içindeki durumlarını görünür kılmakta ve bu kesimlere özgü politika ihtiyacını açığa çıkarmaktadır.

Öte yandan, aday öğretmenlik süreci, görev tanımı, öğretmen yetiştirme modelleri ve Millî Eğitim Akademisi gibi yapısal öneriler oldukça sınırlı sayıda sunulmuştur. Bu durum, yasama organında öğretmenliğe ilişkin tartışmaların daha çok kısa vadeli ekonomik taleplere odaklandığını, buna karşın mesleğin niteliğine, gelişimine ve sürdürülebilirliğine ilişkin uzun vadeli reform tekliflerinin daha az gündeme geldiğini göstermektedir. Kısacası "Özlük Hakları ve Statü" teması altındaki tekliflerin büyük bölümü, öğretmenlerin ekonomik refahı, mesleki saygınlığı ve çalışma koşullarına yönelik iyileştirme taleplerine odaklanmaktadır. Ancak yapısal dönüşüm önerilerinin sınırlı kalması, öğretmenlik mesleğine dair bütüncül bir yaklaşımın henüz yeterince yer bulamadığını ortaya koymaktadır.

Görsel 1'de Özlük Hakları ve Statü temasına uygun "Ek Gösterge Düzenlemeleri" kategorisine ait örnek bir kanun teklifi görülmektedir.

Görsel 1

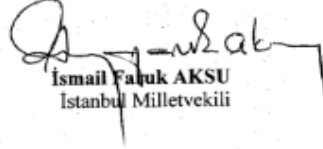
Ek Gösterge Düzenlemeleri Kategorisine Uygun Bir Kanun Teklifi (Teklif Sahibi: MHP, 2015, Teklif Sonucu: Hükümsüz)

MHP HAREKET PARTİSİ	
T.C. M.M. GRUP BAŞKANLIĞI	
Tarih:	03.12.2015
Sayı:	2015/240

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim, gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 2/1/2015

İsmail Faruk AKSU
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor			
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe			
Tarih:	04 Ocak 2016	E.No:	2/390	
Yan.Üzm.	Bşk. Yrd.	Başkan	Gen. Sek. Yrd.	Gen. Sek.
				
TBMM BAŞKANI				

GENEL GEREKÇE

Ek gösterge, memurların emekli olmaları halinde alacakları emekli aylığı ve emekli ikramiyesinin miktarı ile aylıklarının 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre almakta olanların aylık maaş miktarını etkileyen bir ödeme unsurudur.

Devlet memurlarının; hizmet sınıfları, görev türleri ve aylık aldıkları dereceler itibarıyla belirlenmiş olan ek gösterge rakamlarına ilişkin son genel düzenleme 01.01.1995 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe konulmuş, ancak bu düzenlemeyle adil bir sistem oluşturulamamıştır. Öte yandan, zaman içerisinde bazı unvanların ek göstergelerinde yapılan kısmi değişiklikler ise ek gösterge sisteminden kaynaklanan eşitsizlikleri daha da belirgin hale getirmiştir.

Öte yandan, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ekinde yer alan ek gösterge cetvellerinde dereceleri itibarıyla öğretmenler için ek gösterge belirlenmiş olmakla birlikte, bu ek göstergelerin teknik ve sağlık hizmetler sınıfında görev yapan bazı personel hakkında geçerli olan ek göstergelerden daha düşük olduğu görülmektedir.

Ayrıca, kamu çalışanlarının yaklaşık üçte birini oluşturan öğretmenlerin, eğitim-öğretim işlerinde harcadıkları emeğin karşılığında çalışırken ve emekli olduklarında daha yüksek ücret almalarının sağlanması aynı zamanda sosyal bir gereklilik iken, ek göstergelerinin en yüksek 3000 olması özellikle emeklilik haklarını olumsuz etkilemekte ve emekli öğretmenlerin mağdur olması sonucunu doğurmaktadır.

Bu nedenle, ek göstergelerinde artış yapılması, çalışan ve emekli öğretmenlerin hayat seviyelerinin kısmen de olsa yükselmesine katkı sunacaktır.

Bu Teklifim ile; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ekindeki "Hizmet Sınıfları İtibarıyla Unvan Veya Aylık Alınan Derecelere Göre Ek Göstergeler" başlıklı (I) Sayılı Cetvelde değişiklik yapılmak suretiyle, Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı kapsamında görev yapan öğretmen ve diğer personelin 1 - 8 derecelerdeki ek göstergelerinin artırılması ve 1 inci derecede olanların ek göstergesinin 3000'den 3600'e çıkarılması sağlanmaktadır.

1'inci derece Öğretmen kadrosu için uygulanan ek göstergenin 3000'den 3600'e yükseltilmesiyle, 30 hizmeti bulunan ve 1'inci derecenin 4'üncü kademesinden emekli olan Öğretmenin emekli aylığı 435 TL, emekli ikramiyesi de 15.703 TL artmış olacaktır.

Görsel 1'deki kanun teklifi, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında "Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı" içinde yer alan öğretmenlerin ek gösterge rakamlarının artırılmasını amaçlamaktadır. Teklifte, 1. derecedeki öğretmenlerin ek göstergesinin 3600'e yükseltilmesi öngörülmüşken, diğer derecelerde görev yapan öğretmenler için de benzer şekilde kademeli artışlar önerilmektedir. Söz konusu düzenlemenin temel gerekçesi, öğretmenlerin mevcut ek gösterge sisteminden kaynaklı olarak emeklilikte düşük maaş ve ikramiye almalarıdır. Teklifte ayrıca, öğretmenlik mesleğinin niteliği gereği yüksek sorumluluk, yoğun iş yükü ve toplumsal etki taşıdığı belirtilmekte; bu bağlamda öğretmenlerin diğer kamu personeline kıyasla dezavantajlı duruma düşmemesi gerektiği ifade edilmektedir. Teklif kabul edildiği takdirde, 1. dereceden emekli olan bir öğretmenin emekli aylığı [o dönemin şartlarına göre] yaklaşık 435 TL, emekli ikramiyesi ise 15.703 TL artacaktır. Bu düzenleme, öğretmenlerin yalnızca görev süreleri boyunca değil, emeklilik hayatlarında da daha adil ve insanca yaşam koşullarına kavuşmalarını hedeflemekte; aynı zamanda kamuda ücret adaleti ve mesleki saygınlığın güçlendirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Tablo 3'te İstihdam Türleri ve Kadro temasına ait alt kategorilerin dağılımı yer almaktadır.

Tablo 3

İstihdam Türleri ve Kadro Temasına Ait Alt Kategorilerin Dağılımı

Tema 2=İstihdam Türleri ve Kadro	f
Sözleşmeli Öğretmenlerin Kadroya Geçiş ve Sözleşmeli İstihdamın Kaldırılması	26
Öğretmen Kadrosu Artırımı ve Ek Atama Düzenlemeleri	16
Öğretmen Atama Süreçlerinde Sınav Uygulamalarına İlişkin Düzenlemeler	4
Öğretmen Atamalarında Özel Koşullar ve Muafiyetler	3
Atama ve Özür Durumuna Bağlı Yer Değişikliği Düzenlemeleri	2
Öncelikli Gruplar İçin Atama ve Yer Değiştirme Kolaylıkları	2
Özel Eğitim Kurumlarında Çalışanların Kadrolu Öğretmenliğe Geçiş Şartları	2
Farklı Bakanlıklardaki Öğretmen Kadrolarının İptali ve Kurumsal Kadro Dönüşümleri	1
Göreve İade ve OHAL Kapsamında İhraç Edilen Eğitimcilerle İlgili Düzenlemeler	1
KPSS Puanı Geçerlilik Süresi ve Eski Puanla Atama Düzenlemeleri	1
KPSS Puanı ile Hak Kazanıp Sözlü Sınavda Elenen Adaylara Atama Düzenlemesi	1
Afet Bölgesindeki Eğitim Personeline Kamu Atama Hakkı	1
Askerlik Hizmeti ile Uyumlulaştırılmış Eğitim Personeli Görevlendirmeleri	1
Açıktan Atama ve Öğretmenliğe Dönüş Düzenlemeleri	1
Ataması Yapılamayan Öğretmenler İçin Sınavsız Atama Düzenlemeleri	1
Engelli Öğretmen Atamaları ve Pozitif Ayrımcılık Düzenlemeleri	1
Sözleşmeli Öğretmenlerin Adaylık Düzenlemeleri	1
4/C Statüsündeki Öğreticileri İçin Çalışma Koşullarının Düzenlemeleri	1
Ücretli Öğretmenlerin Kadroya Geçiş ve Kıdem Hakları	1
Vekil Öğretmenlerin Kadroya Geçiş ve Atama Şartları	1
Yeni Branşların Oluşturulması ve Branş Öğretmeni Atama Düzenlemeleri	1

Tablo 3'te sunulan veriler, 1986-2025 yılları arasında TBMM'ye sunulan öğretmenlerle ilgili kanun teklifleri içinde "İstihdam Türleri ve Kadro" temasına yönelik yasal düzenlemelerin detaylı bir dağılımını ortaya koymaktadır. Bu dağılım, öğretmen istihdam politikalarının nasıl şekillendiğini ve yasama gündeminde hangi alt başlıkların öne çıktığını göstermesi açısından önemlidir. En yüksek frekansa sahip alt kategori olan "Sözleşmeli Öğretmenlerin Kadroya Geçiş ve Sözleşmeli İstihdamın Kaldırılması" (f=26), sözleşmeli öğretmenlik uygulamasının yasama gündeminde sürekli tartışma konusu olduğunu göstermektedir. Bir başka anlatımla, sözleşmeli istihdam biçimi gerek çalışma güvencesi gerekse sosyal haklar açısından öğretmenlik mesleğinin niteliğini ve sürekliliğini olumsuz etkileyen bir faktör olarak görülmektedir. Ardından gelen "Öğretmen Kadrosu Artırımı ve Ek Atama Düzenlemeleri" (f=16) alt kategorisi, öğretmen

açığının kamuoyunda ve siyasi söylemlerde sıklıkla dile getirildiğini ve öğretmen atamalarına ilişkin niceliksel iyileştirme taleplerinin meclise taşındığını göstermektedir.

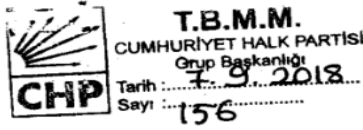
Daha düşük frekansa sahip olan “Öğretmen Atama Süreçlerinde Sınav Uygulamaları” (f=4) ve “Öğretmen Atamalarında Özel Koşullar ve Muafiyetler” (f=3) gibi kategoriler ise atama politikalarının sadece sayı ve istihdam türüyle değil, yöntemsel çerçevesiyle de sorgulandığını ortaya koymaktadır. Özellikle sınav uygulamaları ve mülakat süreçleri, öğretmen seçme politikalarının şeffaflık ve liyakat temelinde yapılandırılması gerektiği yönündeki tartışmaları yansıtmaktadır.

Afet bölgesindeki öğretmenler, engelli bireyler, vekil ve ücretli öğretmenler, OHAL döneminde görevinden uzaklaştırılan eğitimciler gibi belirli gruplara yönelik özel atama düzenlemeleri (f=1), temsil adaleti ve pozitif ayrımcılık ilkeleri çerçevesinde farklı öğretmen gruplarının meclis gündeminde zaman zaman yer bulduğunu göstermektedir. Bu tür düzenlemeler, kamu personel rejiminin yalnızca genel geçer kurallar üzerinden değil, farklı koşullara göre esneklik taşıyan bir perspektifle ele alındığını ortaya koymaktadır. Genel olarak Tablo 3, öğretmenlerin atanma politikalarının kadrolu atanmalarının ve sözleşmeli istihdamın eleştirisinin öncelikli konuları arasında yer aldığını göstermektedir.

Görsel 2’de bu temaya ait “Sözleşmeli Öğretmenlerin Kadroya Geçiş ve Sözleşmeli İstihdamın Kaldırılması” kategorisine ilişkin örnek bir kanun teklifi yer almaktadır.

Görsel 2

Sözleşmeli Öğretmenlerin Kadroya Geçiş ve Sözleşmeli İstihdamın Kaldırılması Kategorisine Uygun Bir Kanun Teklifi (Teklif Sahibi: CHP, 2010, Teklif Sonucu: Hükümsüz)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Devlet Memurları Kanunu ile Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik yapılmasına ilişkin kanun teklifim ve gerekçesi ekte sunulmuştur. 17.08.2018

Gereğini saygılarımla arz ederim.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
MAHMET TANAL

Görsel 2

Sözleşmeli Öğretmenlerin Kadroya Geçiş ve Sözleşmeli İstihdamın Kaldırılması Kategorisine Uygun Bir Kanun Teklifi (Teklif Sahibi: CHP, 2010, Teklif Sonucu: Hükümsüz) (Devam)

GENEL GEREKÇE

Bütün eğitim süreçlerinin en temel ögesi olan öğretmenlik mesleği 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesinde **"ihtisas mesleği"** olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye, 5 Ekim 1996 tarihinde, UNESCO ve ILO'nun ortaklaşa olarak karar aldığı **"Öğretmenlerin Statü Tavsiyesini"** imzalamıştır. Bu belgede **"öğretmenlerin çalışma koşulları, eğitimin en yüksek derecede etkinliğini sağlayacak nitelikte olmalı ve öğretmenlere, kendilerini tümüyle mesleki uğraşlarına adanma olanağı verilmelidir"** denilmektedir.

Özellikle AKP döneminde sözleşmeli öğretmenlik, ücretli öğretmenlik gibi istihdam usulleri yaygınlaştırılmıştır. AKP SÖZLEŞMELİ öğretmenlik döneminde yaygınlaşmıştır

Bu durum ihtisas mesleği olarak tanımlanan öğretmenlik mesleğine zarar vermekte, eğitimin niteliğini düşürmektedir.

Sözleşmeli öğretmenler ile kadrolu öğretmenler arasında hiçbir ayrım yok denmesine rağmen sözleşmeli öğretmenler birçok bakımdan kadrolu öğretmenlerin sahip oldukları haklardan mahrum bırakılmıştır. Bu kanun teklifi bu haksızlıkları ortadan kaldırmak amacıyla verilmiştir.

Sözleşmeli öğretmen olarak çalışanlar, KPSS'ye tekrar girmek için ders çalışmakta, işlerine yoğunlaşamamaktadır. Sözleşmeli öğretmenlerin problemlerinin başında kadrolu bir işe sahip olamama ve gelecek kaygısı taşımalarıdır. Hal böyle olunca öğretmenliğin en temel unsuru olan mesleğe bağlılık ve kendisi mesleğine ait hissetme duygusu "sözleşmeli" statüleri sebebiyle maalesef zedelenmektedir.

Yargı kararları ile sabittir ki, öğretmenlik asli ve sürekli bir ihtisas mesleğidir.

Bu kanun teklifi ile, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarında sözleşmeli statüde görev yapan öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen kadrolarına hizmet sürelerine, hizmet bölgelerine ve hizmet puanlarına bakılmaksızın naklen atanmaları öngörülmektedir.

Görsel 2'deki kanun teklifi, öğretmenlik mesleğini anayasal düzeyde "ihtisas mesleği" olarak tanımlayan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesi ile UNESCO ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO'nun) ortak kararıyla yayımlanan **"Öğretmenlerin Statü Tavsiyesi"** gibi uluslararası normlara atıfla, öğretmenlik mesleğinin niteliği ve istihdam güvencesi bakımından mevcut uygulamalara yönelik eleştirel bir tutum sergilemektedir. Teklifin gerekçesinde, özellikle 2000'li yıllardan itibaren yaygınlaşan sözleşmeli ve ücretli öğretmen istihdam biçimlerinin,

öğretmenlik mesleğinin saygınlığına zarar verdiği, mesleki aidiyet ve motivasyonu olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

Kanun teklifinin içerdiği metin, sözleşmeli öğretmenlerin kadrolu meslektaşlarıyla eşit sorumluluklara sahip olmalarına rağmen, özlük hakları bakımından ciddi farklılıklara maruz kaldığını ve bu durumun mesleki motivasyonu zayıflattığını belirtmektedir. Sözleşmeli öğretmenlerin KPSS'ye tekrar girme zorunluluğu, kadroya geçememe endişesi ve görev güvencesinin olmaması gibi yapısal sorunlar, eğitimde süreklilik ve nitelikli insan kaynağının oluşmasını engelleyen temel risk alanları olarak sunulmaktadır.

Kanun teklifinin temel amacı, öğretmenlik mesleğinde statü farklılıklarını ortadan kaldırmak ve sözleşmeli öğretmenleri hizmet süreleri, hizmet bölgeleri ve puan esasları gözetilerek Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarına geçirmektir. Böylece, öğretmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve mesleki güvencelerinin sağlanması hedeflenmektedir. Bu bağlamda ilgili teklif hem ulusal mevzuata hem de uluslararası normlara dayandırılan pedagojik ve hukuksal bir bütünlük içerisinde hazırlanmış olup, öğretmenlik mesleğinin profesyonel kimliğinin güçlendirilmesine yönelik sistematik bir dönüşüm önerisi niteliğindedir. Tablo 4'te "Eğitimde Hukuki Düzenlemeler ve Denetim" temasına ait alt kategorilerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 4

Eğitimde Hukuki Düzenlemeler ve Denetim Temasına Ait Alt Kategorilerin Dağılımı

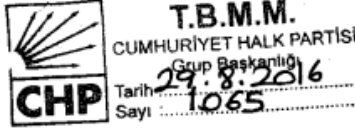
Tema 3=Eğitimde Hukuki Düzenlemeler ve Denetim	f
Yasa Dışı Kurumlarda Görev Alan Öğretmenlere Yönelik Yaptırımlar	5
Öğretmenlik İçin Adli Sicil Şartlarının Esnetilmesi	1

Tablo 4'te yer alan dağılıma göre, Eğitimde Hukuki Düzenlemeler ve Denetim temasında toplam 6 kanun teklifi yer almaktadır ve bu teklifler iki alt başlık altında toplanmıştır. En yüksek frekansa sahip olan alt kategori, "Yasa Dışı Kurumlarda Görev Alan Öğretmenlere Yönelik Yaptırımlar" (f=5) başlığı altında toplanmıştır. Bu kategori, yasa dışı veya izinsiz faaliyet gösteren eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlere yönelik hukuki düzenleme ve yaptırım öngören tekliflerin meclis gündeminde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. İlgili kategorinin Meclis'te daha sık gündeme gelmesi, eğitim sisteminin denetlenebilirliğine ve hukuka uygun öğretmen istihdamına verilen önemi de yansıtmaktadır. Diğer yandan, yalnızca bir kanun teklifinin yer aldığı "Öğretmenlik İçin Adli Sicil Şartlarının Esnetilmesi" (f=1) kategorisi ise öğretmenlik mesleğine girişte aranan hukuki yeterliliklerin gevşetilmesine yönelik istisnai bir yaklaşımı temsil etmektedir.

Görsel 3'te "Yasa Dışı Kurumlarda Görev Alan Öğretmenlere Yönelik Yaptırımlar" kategorisine uygun bir kanun teklifi örneği sunulmuştur.

Görsel 3

Yasa Dışı Kurumlarda Görev Alan Öğretmenlere Yönelik Yaptırımlar Kategorisine Uygun Bir Kanun Teklifi (Teklif Sahibi: CHP, 2018, Teklifin Sonucu: Hükümsüz)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifim gerekçesiyle ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim. 15.08.2016

Av. Mahmut TANAL
İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

6460 Sayılı Yasa ile eğitim birliğini sağlayan, laikliği teminat altına alan, eğitim kurumlarına kalite getirip, denetim sağlayan 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu' nun 263. Maddesi maddesi kaldırılmıştır. Bu maddenin kaldırılması ile yasadışı örgütler, tarikatlar, cemaatler eliyle okullar, kurslar, eğitim kurumlarının açılmasına imkan verilmiş olup, bu durum suç olmaktan tamamen çıkarılmıştır.

Bu maddenin kaldırılmasının Anayasa' nın 2. Maddesinde belirtilen laiklik ilkesine, 3. Maddesinde belirtilen Türkiye devletinin ülkesi ve ulusu ile bölünmez bir bütün olduğu, 42. Maddesinde belirlenen eğitim ve öğretimin Atatürk devrimleri doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre devletin denetim ve gözetimi altında olması gerektiği ilkesine aykırı olduğu açıktır.

Kanun dışı eğitim kurumlarının açılmasının yaptırımsız kalmış olması ile birlikte terör örgütlerinin, tarikatların yasa dışı eğitim kurumları açmasının önü tam anlamı ile açılmış olup, bununla birlikte yasa dışı terör örgütlerinin kendi ideolojileri yayabilecekleri, tarikatların ve cemaatlerin de kontrolsüz eğitim vermelerinin de önü açılmıştır. Ayrıca eğitim kurumlarının de denetimi, kontrolü sağlanamamaktadır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu' nun 263. Maddesinin kaldırılması ile yasa dışı eğitim kurumlarının açılıp işletilmesi teşvik edilmiş olup, bunların çalışmalarına devam etmesine olanak sağlandığı açıktır.

Bu kanun ile eğitim kurumlarının yasa dışı terör örgütleri, cemaatler, tarikatlar eliyle yürütülmesine, eğitim kurumlarını devletin gözetim ve denetiminde tutarak, çağdaş eğitim ve bilim esaslarına aykırı eğitim ve öğretim yerlerinin açılmasına engel olmak ve laik eğitim sisteminin yeniden sağlam temellere oturtulmasını sağlamak hedeflenmiştir.

Görsel 3

Yasa Dışı Kurumlarda Görev Alan Öğretmenlere Yönelik Yaptırımlar Kategorisine Uygun Bir Kanun Teklifi (Teklif Sahibi: CHP, 2018, Teklifin Sonucu: Hükümsüz) (Devam)

5237 Sayılı Türk Ceza Kanun' da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**MADDE 1- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu' na aşağıdaki 263. Madde eklenmiştir;**

“MADDE 263- (1)Kanuna aykırı olarak eğitim kurumu açanlara, bunları çalıştıranlara ve bu kurumlarda kanuna aykırı olarak açıldığını bildiği halde öğretmenlik yapanlara, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(2)Yukarıdaki fıkrafta gösterilen yerlerin kapatılmasına da karar verilir.

Yürürlük:

MADDE 2: Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

MADDE 3: Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Görsel 3'teki kanun teklifi, yasa dışı olarak nitelendirilen eğitim kurumlarında görev alan öğretmenlere yönelik yaptırımların yeniden düzenlenmesini amaçlamaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na eklenmesi önerilen 263. madde ile, “kanuna aykırı olarak açılan eğitim kurumlarında bilerek öğretmenlik yapanlara bir aydan üç yıla kadar hapis cezası verilmesi” ve bu kurumların kapatılması hükme bağlanmaktadır. Bu teklif, öğretmenlerin görev alabilecekleri kurumlara yönelik hukuki çerçevenin güçlendirilmesi ve denetimin artırılması yönünde önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Genel gerekçede, 2012 yılında 263. maddenin yürürlükten kaldırılmasının ardından yasa dışı faaliyet gösteren cemaat, tarikat, kurs ve benzeri yapıların eğitim alanında yeniden örgütlenme alanı bulduğu, bu durumun laik eğitim anlayışını ve devletin eğitimdeki denetim yükümlülüğünü zedelediği dile getirilmektedir. Bu bağlamda ilgili kanun teklifi, eğitim sisteminin anayasal ilkeler doğrultusunda şekillenmesi ve özellikle eğitim faaliyetlerinin devletin denetimi dışında bir alana kaymasının engellenmesi amacı taşımaktadır.

Teklifte eğitimin ideolojik ve siyasal etkilerden korunması gerektiği şeklindeki ifadeler dikkat çekmektedir. Böylece eğitim politikalarının yalnızca içeriğe değil, aynı zamanda eğitim ortamlarına da yön vermesi gerektiği ortaya konmaktadır. Özellikle öğretmenlik gibi toplumsal sorumluluğu yüksek bir meslek grubunun yalnızca yasal ve denetlenebilir kurumlarda istihdam edilmesi gerektiği yönündeki ifadeler, öğretmenlik mesleğinin saygınlığını ve güvenilirliğini artırmaya yönelik bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Kısacası bu kanun teklifi, eğitim sisteminde anayasal düzeni ve laikliği temel alarak, öğretmenlerin yasa dışı eğitim faaliyetlerinde görev almalarının önlenmesini ve bu alandaki hukuki boşluğun kapatılmasını amaçlamaktadır. Tablo 5'te Eğitimde Erişim ve Kurumsal Alt Yapı temasına ait alt kategorilerin dağılımı yer almaktadır.

Tablo 5

Eğitimde Erişim ve Kurumsal Alt Yapı Temasına Ait Alt Kategorilerin Dağılımı

Tema 4= Eğitimde Erişim ve Kurumsal Alt Yapı	f
Uzaktan Eğitimde Öğretmen ve Öğrencilere Donanım ve Vergi Desteği	2
Köy/Mahalle Okullarının Açılması ve Kırsal Bölgelere Öğretmen Atanması	1

Tablo 5, “Eğitimde Erişim ve Kurumsal Altyapı” teması altında yer alan kanun tekliflerinin alt kategorilerine ait dağılımı göstermektedir. Alt kategorilerden birincisi olan “Uzaktan Eğitimde Öğretmen ve Öğrencilere Donanım ve Vergi Desteği” (f=2), pandemi süreciyle birlikte önemi

Taner ATMACA, Eren KESİM, Hamit ÖZEN

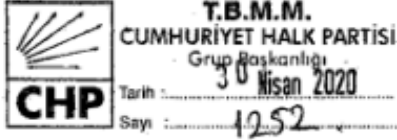
TBMM'ye 1986-2025 arasında sunulan kanun tekliflerinde öğretmenlerle ilgili konuların analizi

artan uzaktan eğitime ilişkin maddi ve teknik destek ihtiyacını göstermektedir. İkinci alt kategori olan “Köy/Mahalle Okullarının Açılması ve Kırsal Bölgelere Öğretmen Atanması” (f=1) ise kırsal bölgelerde eğitime erişimin artırılması yönündeki yapısal eksikliklerin giderilmesine yöneliktir.

Görsel 4’te Köy/Mahalle Okullarının Açılması ve Kırsal Bölgelere Öğretmen Atanması kategorisine uygun bir kanun teklifi örneği sunulmuştur.

Görsel 4

Köy/Mahalle Okullarının Açılması ve Kırsal Bölgelere Öğretmen Atanması Kategorisine Uygun Bir Kanun Teklifi (Teklif Sahibi: CHP, 2020, Teklif Sonucu: Hükümsüz)

20.04.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Milli Eğitim Temel Kanunu’nda değişiklik yapılmasına ilişkin Kanun Teklifim gerekçesi ile ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

U.S.
Dr. Müzeyyen Şevkin
CHP Adana Milletvekili

Görsel 4

Köy/Mahalle Okullarının Açılması ve Kırsal Bölgelere Öğretmen Atanması Kategorisine Uygun Bir Kanun Teklifi (Teklif Sahibi: CHP, 2020, Teklif Sonucu: Hükümsüz) (Devam)

GEREKÇE

Türkiye’de sürekli değişen eğitim sistemi özellikle ilköğretim çağındaki çocuklarımız için büyük bir sorun arz etmekte, çeşitli tehlikeleri de beraberinde getirmektedir.

Dünyanın neredeyse hiçbir ülkesinde eğitim sistemlerinin kısa süre içerisinde bir çok değişikliğe uğradığı görülmemiştir. Ülkemizde sık sık değişen eğitim sistem ve müfredatından aileler de muzdariptir. Özellikle taşınabilir eğitim modeli, mahalle statüsüne dönüştürülen köylerdeki okulların birer birer kapanmasına neden olmuştur. Bu durum Türk eğitim sisteminin geleceğe dair umutlarını törpülemektedir. Yüz binlerce öğretmen atama beklerken ve öğretmen açığı varken taşınabilir eğitim sistemine başvurularak köy okullarının kapatılması da son derece yanlıştır. Ayrıca taşınabilir eğitime başvurmak zorunda kalan öğrencilerin sosyal, ekonomik ve beslenme ihtiyaçları büyük sorun teşkil etmektedir. Kırsal kesimlerde yaşayan çocukların özellikle kış aylarında sorunlarının katlandığı bilinen bir gerçektir. Taşınabilir eğitimde yol güzergahları, sorunlu yollar, taşıma saatleri ile zaman zaman servis ve yemek firmalarından kaynaklanan kaygı ve sorunlar yaşandığı da bilinmektedir. Türkiye’nin kanayan yarası haline gelen öğretmen atamaları da yüz binlerce gencimizin geleceğinden endişe etmelerine neden olmaktadır. Açılacak yeni okullar yeni öğretmenlerin eğitim sistemine dahil olmasının önünü açacak, böylece Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün gösterdiği muasır medeniyetler hedefine ulaşılması için yeni bir kapı aralanmış olacaktır.

Türkiye genelinde 2019-2020 yılı eğitim-öğretim döneminde, ilköğretimde 733 bin, ortaöğretimde yaklaşık 431 bin, özel öğretimde ise 98 bin öğrenci olmak üzere toplam 1 milyon 262 bin öğrenci taşınabilir eğitim almıştır. 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde taşıma uygulaması kapsamında hizmet veren okul servislerinde 15 trafik kazasının meydana geldiği de bilinmektedir.

Kanun teklifimiz, birçok okulun kapanması nedeniyle uygulamaya konulan taşınabilir eğitimin kısa, orta ve uzun vadede hiçbir soruna çözüm üretmeyeceği gibi sorunları daha çok katlayacağı göz önüne alınarak kapatılan okulların yeniden açılmasının sağlanmasını amaçlamaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1 – Tüm köy ve mahallelerde ilköğretim okulları kurulması ve bu okullara öğretmen ihtiyacının karşılanmasını içeren tedbirlerin alınması amaçlanmıştır.

MADDE 2 – Köy ve mahallelere ilköğretim okulu açılması ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın öğretmen atamasının zorunluluğunu amaçlamıştır.

MADDE 3 – Yürürlük maddesidir.

MADDE 4 – Yürütme maddesidir.

Görsel 4'te yer alan kanun teklifi, Türkiye Büyük Millet Meclisine CHP Adana Milletvekili Dr. Müzeyyen Şevkin tarafından sunulmuş olup, kapatılan köy ve mahalle okullarının yeniden açılması ve bu okullara öğretmen atamasının zorunlu hale getirilmesine ilişkin düzenlemeler içermektedir. Teklif, eğitimde fırsat eşitliği ilkesine dayanan yapısal bir müdahale çağrısı niteliğindedir. Teklifin gerekçesinde, taşınmalı eğitim uygulamasının çocuklar üzerindeki fiziksel, psikolojik ve pedagojik olumsuz etkileri açık bir biçimde belirtilmektedir. Uzun mesafeli ulaşım, yetersiz beslenme, güvenlik riski ve zaman kaybı gibi unsurların özellikle kırsalda yaşayan öğrencilerin dezavantajlarını derinleştirdiği dile getirilmiştir. Ayrıca taşınmalı eğitimin yol açtığı sorunların sadece çocukları değil, aynı zamanda öğretmenlerin istihdamı ve eğitim hizmetinin niteliği üzerinde de olumsuz etkiler yarattığı ifade edilmiştir.

Bu kapsamda teklif, yalnızca mekânsal erişimin artırılmasını değil, aynı zamanda kırsal alanda eğitimin kurumsal sürekliliğinin sağlanmasını ve öğretmenlerin bu bölgelerde görevlendirilerek yerinden hizmet üretiminin güçlendirilmesini amaçlamaktadır. Eğitimin niteliği açısından da teklif, yerel bağlamda eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürdürülmesinin gerekliliğini öne çıkarmaktadır. Akademik olarak değerlendirildiğinde teklif, kırsal eğitim politikaları, mekânsal adalet, taşınmalı eğitimin pedagojik etkileri ve eğitimde kamusal sorumluluğun yerine getirilmesi gibi konularla ilişkilidir. Aynı zamanda Türkiye'nin eğitim planlamasında merkez-çevre eşitsizliklerinin giderilmesine yönelik sosyal adalet temelli bir politika yaklaşımı sunduğu görülmektedir.

Tablo 6'da Uluslararası İşbirliği ve Eğitim Diplomasisi temasına ait alt kategorilerin dağılımı yer almaktadır.

Tablo 6

Uluslararası İşbirliği ve Eğitim Diplomasisi Temasına Ait Alt Kategorilerin Dağılımı

Tema 5= Uluslararası İşbirliği ve Eğitim Diplomasisi	<i>f</i>
Öğretmen ve Öğrenci Değişimi-Protokol ve Uluslararası Anlaşmalar	3

Tablo 6'da "Uluslararası İşbirliği ve Eğitim Diplomasisi" temasıyla ilgili kanun tekliflerinin alt kategorilere göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre, bu temaya ait tüm tekliflerin "Öğretmen ve Öğrenci Değişimi-Protokol ve Uluslararası Anlaşmalar" alt kategorisinde toplandığı ve 3 adet teklifin bu kapsamda sunulduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, öğretmenlik mesleğine dair düzenlemelerin yalnızca ulusal çerçevede değil, aynı zamanda uluslararası bağlamda da ele alındığını göstermektedir.

Tema 5'e uygun bir kanun teklifi Görsel 5'te verilmiştir.

Görsel 5

Öğretmen ve Öğrenci Değişimi-Protokol ve Uluslararası Anlaşmalar Kategorisine Uygun Bir Kanun Teklifi (Teklif Sahibi: Ak Parti, 2021, Teklif Sonucu: Kanunlaştı)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 912130 evrak numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Mesleki Eğitim Alanında İş Birliğine Dair Protokol”ün onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Mustafa KENTOP
Tekirdağ Milletvekili

GENEL GEREKÇE

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Mesleki Eğitim Alanında İş Birliğine Dair Protokol” 19 Şubat 2021 tarihinde Ankara’da imzalanmıştır.

Mezkûr Protokol, Azerbaycan’da yeni mesleki eğitim kurumlarının kurulması ve bu kurumların işleyişi, hukuki statüsü ve görevlendirilecek öğretmen ve yöneticilere ilişkin hükümler içermektedir. Protokolde, iki ülke arasında mesleki eğitim alanında hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi, bilgi, belge ve tecrübe paylaşımı ile kardeş okul ilişkilerinin kurulması, staj ve kurs imkânlarının geliştirilmesine yönelik hükümler de yer almaktadır.

Söz konusu Protokolün Azerbaycan ile köklü ilişkilerimizin güçlendirilmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Görsel 5’te yer alan kanun teklifi, Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti arasında 19 Şubat 2021 tarihinde Ankara’da imzalanan “Mesleki Eğitim Alanında İş Birliğine Dair Protokol”ün onaylanmasına ilişkin yasal sürecin tamamlanmasını hedeflemektedir. Söz konusu teklif, iki ülke arasında mesleki eğitime yönelik karşılıklı deneyim paylaşımı, bilgi ve belge alışverişi ile kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi gibi temel iş birliği alanlarını kapsamaktadır.

Taner ATMACA, Eren KESİM, Hamit ÖZEN

TBMM’ye 1986-2025 arasında sunulan kanun tekliflerinde öğretmenlerle ilgili konuların analizi

Akademik açıdan değerlendirildiğinde, bu protokol; yalnızca iki ülke arasında diplomatik ilişkilerin pekiştirilmesine değil, aynı zamanda uluslararası eğitim diplomasisinin somut bir örneği olarak öne çıkmaktadır.

Protokol metninde yer alan öğretmen ve yönetici görevlendirmeleri, hukuki statü düzenlemeleri, mesleki eğitim kurumlarının işleyişine dair ilkeler ve kurs, staj gibi uygulamaların yaygınlaştırılması gibi unsurlar, öğretmenlerin uluslararası hareketliliği ile birlikte mesleki gelişimlerinin desteklenmesini amaçlamaktadır. Bu yönüyle ilgili kanun teklifi, öğretmenlerin yeni nesil mesleki eğitim modellerine adaptasyonu, uluslararası standartlarla uyumlu eğitim ortamlarının oluşturulması ve kültürel diplomasi aracılığıyla eğitim yoluyla ilişkilerin güçlendirilmesi açısından stratejik bir adım niteliği taşımaktadır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemine uygun olarak TBMM'ye öğretmenlerle ilgili sunulan kanun tekliflerinin partilere ve temalara göre dağılımında tekliflerin statüleri Tablo 7 ve Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 7*Hükümsüz Sayılan ve Kanunlaşan Tekliflerin Temalara ve Partilere Göre Dağılımı*

Tema	Kanun Teklifinin Durumu (1986-2025 Arası Tüm Partiler)																				
	Hükümsüz												Kanunlaştı								
	1-AK PARTİ	2-ANAP	3-BBP	4-BDP	5-CHP	6-DTP	7-DYP	8-FP	9-HDP	10-İYİ PARTİ	11-MHP	12-ZAFER	1-AK PARTİ	2-AK P.+CHP+MHP	3-ANAP	4-BAĞIMSIZ	5-DSP	6-FP	7-MHP	8-CHP	9-SP
Özlük Hakları ve Statü	4	1	2	1	113	1	2	4	8	12	42	1	3	1	6	1	1	1	2	-	1
İstihdam Türleri ve Kadro	-	1	2	2	28	-	-	-	7	2	9	-	5	-	-	-	-	-	2	2	-
Eğitimde Hukuki Düzenlemeler ve Denetim	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eğitimde Erişim ve Kurumsal Alt Yapı	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uluslararası İşbirliği ve Eğitim Diplomasisi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-

Taner ATMACA, Eren KESİM, Hamit ÖZEN

Analysis of issues related to teachers in the legislative proposals submitted to the grand national assembly of Turkey between 1986 and 2025

1986-2025 yılları arasında öğretmenlerle ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun tekliflerinin tematik ve parti bazlı dağılımını ortaya koyan Tablo 7, eğitim alanında yasa yapıcıların eğilimlerini de göstermektedir. Verilere göre, en yoğun ilgi gören tema “Özlük Hakları ve Statü” olmuştur. Bu tema kapsamında özellikle Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tarafından toplam 113 teklif verilmiş ancak bu tekliflerin yalnızca biri yasalaşmıştır. Bu sonuç, CHP’nin öğretmenlerin ekonomik, mesleki ve sosyal haklarının iyileştirilmesine yönelik yoğun çaba gösterdiğini fakat bu çabaların büyük ölçüde yürütme gücüne sahip olmayan partilerde sınırlı etki doğurduğunu göstermektedir. Aynı tema altında Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) 42, İYİ Parti 12, Halkların Demokratik Partisi (HDP) 8 ve Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) 4 hüküm kaybetmiş teklif ile yer almaktadır. Özlük haklarına yönelik sınırlı sayıda teklifin yasalaşması ise çoğunlukla ANAP, AK Parti ve MHP’nin tekliflerinde olmuştur.

“İstihdam Türleri ve Kadro” teması da partilerin sıklıkla gündeme taşıdığı bir diğer alan olarak öne çıkmaktadır. Bu temada da CHP, 28 teklif ile ilk sırada yer alırken, HDP (7), İYİ Parti (2) ve MHP (9) tarafından da çeşitli tekliflerin sunulduğu görülmektedir. Kanunlaşan teklifler arasında AK Parti’nin 5, MHP (2010 ve 2011’de) ve CHP’nin (2011 ve 2015’te) ise yalnızca ikişer teklifin kabul edilmiş olması bu temaya ait konularda yasa yapma sürecinde muhalefet partilerinin sınırlı başarı elde ettiğini ortaya koymaktadır. “Eğitimde Hukuki Düzenlemeler ve Denetim” ile “Eğitimde Erişim ve Kurumsal Altyapı” temaları ise daha düşük sıklıkta teklif içermektedir. CHP, bu alanlarda sırasıyla 5 ve 3 teklif ile öne çıkmaktadır fakat bu tekliflerin hiçbirisi yasalaşmamıştır. Bu da öğretmenlerin hukuki güvenceleri ya da kırsal ve yoksul bölgelerdeki eğitim altyapısı gibi alanlara dair önerilerin TBMM gündeminde daha az karşılık bulduğunu göstermektedir.

“Uluslararası İşbirliği ve Eğitim Diplomasisi” teması kapsamında ise yalnızca AK Parti tarafından 2 teklifin yasalaştığı dikkat çekmektedir. Buradan hareketle dış ilişkiler ve eğitim diplomasisi konularının daha çok iktidar partisi aracılığıyla gündeme alındığını ve uluslararası protokollerin onaylanmasında yürütme gücünün belirleyici olduğu ileri sürülebilir. Genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlerle ilgili TBMM’ye sunulan kanun tekliflerinin büyük çoğunluğu hüküm kaybetmiş olup, muhalefet partileri özellikle özlük hakları ve istihdam konularında oldukça aktif bir yasa önerme performansı sergilemiştir. Ancak bu tekliflerin yasalaşma oranı oldukça düşüktür.

Tablo 8*Komisyonunda Olan, Geri Alınan ve Yeni Döneme İntikal Eden Tekliflerin Temalara ve Partilere Göre Dağılımı*

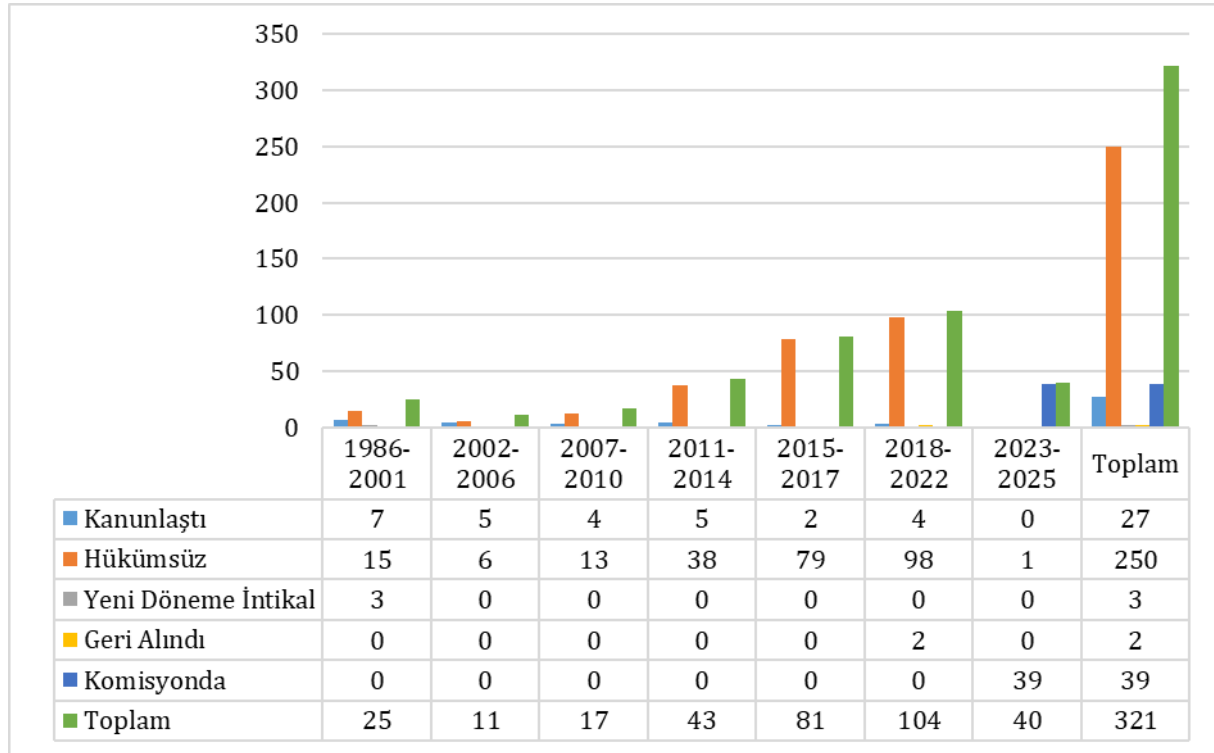
Tema	Kanun Teklifinin Durumu (1986-2025 Arası Tüm Partiler)												
	Komisyonda										Geri Alındı	Yeni Döneme İntikal	
	1-AK PARTİ	2-CHP	3-KARMA (5 PARTİ)	4-HDP	5-İYİ PARTİ	6-SP	7-YRP	8-ANAP	9-DEVA	10-GELECEK	1-CHP	2-AK PARTİ	1-PARTİ BELİRTİLMEMİŞ
Özlük Hakları ve Statü	1	20	1	1	2	3	1	-	-	-	1	-	3
İstihdam Türleri ve Kadro	-	1		1	2	2	1	-	1	1	-	-	-
Eğitimde Hukuki Düzenlemeler ve Denetim	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eğitimde Erişim ve Kurumsal Alt Yapı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uluslararası İşbirliği ve Eğitim Diplomasisi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

Tablo 8, 1986-2025 yılları arasında Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan öğretmenlerle ilgili kanun tekliflerinin, komisyon süreci, geri alınma ve yeni döneme intikal etme durumlarına göre tematik ve parti bazlı dağılımını göstermektedir. Özlük Hakları ve Statü teması, komisyon sürecinde en yoğun temsil edilen temadır. Bu alanda en fazla teklifin Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tarafından sunulduğu görülmektedir (f=20). CHP'nin yanı sıra AK Parti, HDP, SP, YRP, İYİ Parti ve Karma (DEVA+SP+YRP+BAĞIMSIZ+HDP) tarafından da bu temada teklifler sunulmuştur. Bu dağılım, öğretmenlerin maaş, ikramiye, emeklilik ve kariyer basamakları gibi özlük haklarının tüm siyasi partiler açısından önemli bir konu olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, AK Parti'nin bu temada bir teklifinin geri alındığı; parti belirtilmeksizin (1986-1996 arasındakiler) ise 3 teklifin yeni döneme intikal ettiği görülmektedir. Bu sonuçlar, söz konusu tekliflerin sürecinin tamamlanmadığını ancak yeniden gündeme alınabileceğini göstermektedir.

İstihdam Türleri ve Kadro teması kapsamında sunulan teklifler sayıca daha azdır. CHP, HDP, İYİ PARTİ, SP, YRP, DEVA ve Gelecek Partisi tarafından bu temada çeşitli teklifler verilmiştir. Özellikle sözleşmeli öğretmenlik uygulamaları ve kadroya geçiş süreçleri bağlamında farklı siyasi partilerin öneri sunduğu görülmektedir ancak aynı zamanda bu tekliflerin tamamı halen komisyon aşamasındadır. Eğitimde Hukuki Düzenlemeler ve Denetim teması altında ise komisyonda yalnızca HDP'ye ait bir teklifin yer aldığı anlaşılmaktadır. Diğer anlatımla hukuki yaptırımlar ve denetim süreçleriyle ilgili doğrudan sunulan kanun tekliflerinin diğerlerine göre oldukça az olduğu söylenebilir. Eğitimde Erişim ve Kurumsal Altyapı ile ilgili Tablo 8'de hiçbir teklif yer almazken Uluslararası İşbirliği ve Eğitim Diplomasisi temasında yalnızca bir teklif yer almaktadır ve AK Parti'ye aittir. Kısacası, Tablo 7 ve Tablo 8'deki dağılım, partilerin öğretmenlik mesleğiyle ilgili meseleleri ağırlıklı olarak özlük hakları ve istihdam çerçevesinde ele aldığını, nitelikli eğitime erişim ve uluslararasılaşma gibi daha yapısal konulara sınırlı ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Grafik 1'de araştırmanın üçüncü alt problemine uygun olarak TBMM'ye öğretmenleri doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendiren konularla ilgili sunulan kanun tekliflerinin yıllara göre statülerinin dağılımı verilmiştir.

Grafik 1*TBMM'ye Öğretmenlerle İlgili Sunulan Kanun Tekliflerinin Yıllara Göre Durumlarının Dağılımı*

Grafik 1’de, Türkiye Büyük Millet Meclisine 1986-2025 yılları arasında öğretmenlerle ilgili sunulan kanun tekliflerinin yıllara göre durumlarının (kanunlaştı, hükümsüz, yeni döneme intikal, geri alındı, komisyonunda) dağılımı sunulmaktadır. Grafikteki veriler, öğretmenlik mesleğine ilişkin yasama faaliyetlerinin zaman içerisindeki değişimini, yoğunlaştığı dönemleri ve sonuçlanma biçimlerini bütüncül biçimde ortaya koymaktadır. Genel dağılıma bakıldığında toplamda 321 kanun teklifinin sunulduğu görülmekte olup, bu tekliflerin yalnızca 27’sinin (%8,4) kanunlaştığı anlaşılmaktadır. Bu değerler, yasa yapım sürecindeki tekliflerin kanunlaşma oranının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. En dikkat çeken durum, 250 teklifin (%77,9) yasama dönemi sonunda görüşülmeden hükümsüz kalmış olmasıdır. Bu yüksek oran, tekliflerin büyük ölçüde komisyon aşamasını geçemediğini veya gündeme alınıp sonuçlandırılmadığını ortaya koymaktadır.

Yıllara göre incelendiğinde kanunlaşma bağlamında 1986-2001 dönemi 25 teklif ile görece aktif bir dönem olarak öne çıkmaktadır. Bu dönemde 7 teklif kanunlaşırken 15’i hükümsüz kalmış, 3’ü ise yeni döneme intikal etmiştir. 2002-2006 ve 2007-2010 döneminde ise belirgin bir duraksama yaşandığı; bu yıllarda sunulan tekliflerin sayısında düşüş olduğu (11 ve 17 teklif) görülmektedir. Ancak bu az sayıdaki teklife rağmen hükümsüz kalma oranı yüksektir. 2011-2014 döneminden itibaren öğretmenlere yönelik yasa tekliflerinde ciddi bir artış gözlenmektedir. 2011-2014 aralığında 43 teklif, 2015-2017 arasında 81 teklif ve 2018-2022 döneminde ise 104 teklif sunulmuştur. Bu dönemlerde özellikle hükümsüz kalan teklif sayısındaki artış dikkat çekmektedir. 2015-2017 arasında 79, 2018-2022 arasında ise 98 teklif hükümsüz kalmıştır. Buna karşın kanunlaşan teklif sayısı her üç dönemde de oldukça sınırlı kalmıştır. Yani kanun tekliflerinde nicel bir artış yaşansa da nitelikli yasa yapım sürecinin etkin işlemediği görülmektedir. 2023-2025 döneminde ise farklı bir eğilim görülmektedir. Bu dönemde henüz hükümsüz kalan teklif bulunmamakla birlikte, 40 teklifin 39’u komisyon sürecindedir. Bu da ilgili dönemin devam eden yasama süreci olduğuna ve tekliflerin hâlen değerlendirme aşamasında bulunduğuna işaret etmektedir. Süreç tamamlandığında bu tekliflerin ne ölçüde yasalaşacağı, hükümsüz kalacağı ya da geri alınacağı netlik kazanacaktır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmanın birinci alt problemine yönelik bulgular, öğretmenlerin çalışma yaşamına dair taleplerin ve toplumsal konumlarının meclis gündemine hangi başlıklarla taşındığını göstermesi açısından oldukça çarpıcıdır. Bulgular, TBMM'ye sunulan 321 teklifin önemli bir bölümünün "Özlük Hakları ve Statü" teması altında toplandığını ortaya koymuştur. Farklı bir ifadeyle, öğretmenlik mesleğinin öncelikli olarak ekonomik ve statüsel problemler çerçevesinde yasama gündemine taşındığı ileri sürülebilir.

Öncelikle, en fazla sayıda teklifin "Ek Gösterge Düzenlemeleri" konusunda yapılmış olması, öğretmenlerin emeklilik sonrası ekonomik güvencelerine ilişkin ciddi bir hassasiyetin varlığını ortaya koymaktadır. Bu bulgu, daha önce yapılan çalışmalarda da öğretmenlerin maaş, emeklilik hakları ve ekonomik geleceklerine dair taleplerin öncelikli sorun alanları arasında yer aldığını doğrulamaktadır (Karataş, 2024; Ulusoy vd., 2024). Öğretmenlerin ek göstergeler yoluyla hem ekonomik hem de sembolik anlamda statülerini yükseltmeye çalışmaları, mesleğin tarihsel olarak yitirdiği itibarın yeniden kazanılması yönündeki bir mücadele biçimi olarak da değerlendirilebilir.

"Öğretmenler Günü İkramesi" ve diğer özel günlere bağlı ekonomik destek önerilerinin oldukça yüksek oluşu, öğretmenliğin duygusal ve toplumsal anlamının politik alanda sembolik araçlarla tanınmasına duyulan ihtiyacı göstermektedir. Bu noktada, meslekî motivasyonun yalnızca yapısal düzenlemelerle değil, aynı zamanda tanınma ve değer görme ihtiyacının karşılanmasıyla da güçlendiği söylenebilir. Fiili hizmet süresi ve yıpranma payı düzenlemeleri ise öğretmenlik mesleğinin fiziksel ve psikolojik olarak yıpratıcı niteliğinin kamusal alanda daha fazla görünür kılınması gerektiğini göstermektedir. İlgili düzenlemeler, öğretmenliğin sadece bilgi aktaran bir meslek değil, aynı zamanda yüksek düzeyde duygusal emek gerektiren bir meslek olduğunu ortaya koymaktadır (Harımdar, 2024). Öğretmenlerin bu yıpranmayı telafi edici sosyal güvenlik önlemleri talep etmeleri, onların mesleki refah ve sürdürülebilirlik beklentilerinin yasal zemine taşınmasına yönelik bir eğilimi temsil etmektedir. Benzer şekilde, hazırlık ödeneği ve ek ders ücretleri gibi ekonomik taleplerin de sıklıkla meclis gündemine taşınmış olması, öğretmenlerin eğitim faaliyetleri dışında gerçekleştirdikleri görev ve sorumlulukların karşılıksız kalmaması yönündeki beklentilerini yansıtmaktadır.

Bu bağlamda, TBMM'ye sunulan yasa tekliflerinin büyük oranda öğretmenlerin ekonomik güvenceleri, sosyal hakları ve statü taleplerine odaklanması, Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi kuramı bağlamında değerlendirilebilir. Maslow'a göre bireylerin önce temel fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması gerekir; ancak bu gereksinimler karşılandıkça aidiyet, saygı ve kendini gerçekleştirme gibi üst düzey motivasyon kaynakları ön plana çıkmaktadır (Maslow, 1943). Meclise sunulan teklifler incelendiğinde, öğretmenlerin daha çok bu alt düzey (temel gereksinim) ihtiyaçlara ilişkin taleplerinin gündeme getirildiği, buna karşın mesleki gelişim, liderlik, yenilikçilik gibi kendini gerçekleştirme düzeyindeki taleplerin sınırlı olduğu görülmektedir.

Benzer biçimde, Herzberg'in Çift Faktör Kuramı da bu durumu açıklamak için kullanılabilir. Kuram, iş memnuniyetini sağlayan motive edici faktörlerle (başarı, tanınma, gelişme olanakları vb.) iş tatminsizliğini azaltan hijyen faktörleri (maaş, iş güvencesi, çalışma koşulları vb.) arasında ayırım yapmaktadır (Herzberg, 1959). TBMM'ye sunulan kanun tekliflerinin ağırlıklı olarak hijyen faktörlerine odaklandığı; dolayısıyla öğretmenlerin iş tatminini artırabilecek motivasyon kaynaklarının yasa yapım sürecinde ikincil plana itildiği anlaşılmaktadır. Bu durum, meclis gündeminde öğretmenliğe dair farkındalığın daha çok sorun çözmeye ve mevcut koşulları iyileştirmeye odaklı olduğunu, uzun vadeli motivasyon artırıcı yapısal dönüşümlerin ise yeterince temsil edilmediğini göstermektedir.

Özel öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlere yönelik hak ve ücret eşitliği talepleri, öğretmen emeğinin yalnızca istihdam türüne göre değil, mesleki niteliğine göre değerlendirilmesi gerektiğine dair bir adalet arayışını da simgelemektedir. Ayrıca bu durum, Giroux'un (2007) sıklıkla belirttiği üzere neoliberal politikalarla özelleştirilen eğitim alanında çalışan

öğretmenlerin kamu sektöründeki meslektaşlarına göre daha dezavantajlı koşullarda çalıştırılmasına yönelik geliştirilen bir eleştiri olarak da yorumlanabilir. Bununla birlikte, bulgularda dikkat çeken bir diğer husus, aday öğretmenlik süreci, görev tanımları, meslek içi eğitim gibi yapısal düzenlemelere dair tekliflerin oldukça sınırlı olmasıdır. Bu durum, TBMM'ye sunulan tekliflerin çoğunlukla kısa vadeli, ekonomik temelli ve bireysel hak odaklı önerilerden oluştuğunu; buna karşın mesleğin kurumsal yapısını dönüştürmeye yönelik önerilerin oldukça düşük düzeyde kaldığını göstermektedir. Literatürde de öğretmenlik mesleğinin sürdürülebilirliği için öğretmen yetiştirme sistemlerinin, hizmetiçi eğitim yapılarının ve meslek standartlarının sürekli gözden geçirilmesi gerektiği öne çıkarılmaktadır (Salihoglu & Yayla, 2023).

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin olarak elde edilen bulgular, Türkiye'de 1986-2025 yılları arasında TBMM'ye sunulan öğretmenlerle ilgili kanun tekliflerinin partilere ve temalara göre dağılımının sadece sayısal değil, aynı zamanda politik ve yapısal boyutlarıyla da ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Mevcut bulgular, öğretmenlik mesleğine yönelik yasama faaliyetlerinin, büyük oranda partilerin ideolojik yönelimleri, yasama gücündeki konumları ve eğitim politikalarına ilişkin öncelikleri doğrultusunda şekillendiğini göstermektedir. Öncelikle "Özlük Hakları ve Statü" temasının gerek hükümsüz gerekse komisyonda olan tekliflerde diğer temalara kıyasla belirgin biçimde öne çıktığı görülmektedir. CHP'nin bu konuda 113 teklif sunmuş olması, muhalefet partisi olarak öğretmenlerin ekonomik ve mesleki haklarının iyileştirilmesini sistematik biçimde gündemde tuttuğunu göstermektedir. Ancak bu tekliflerin yalnızca birinin (AK Parti ve MHP ile birlikte sunulan teklif) kanunlaşmış olması, yasama sürecinde muhalefet partilerinin sınırlı etkisini gözler önüne sermektedir. Bu bulgu, Türkiye'de yasa yapım sürecinde yürütme erkinin belirleyici rolünü ortaya koyan literatürle uyumludur (Doğan & Sönmez, 2021; Kaplan, 2022). Diğer yandan, aynı konuda MHP'nin 42 teklif sunmuş olması ve bunlardan birkaçının yasalaşmış olması, zaman zaman iktidar bloklarıyla kurulan iş birliğinin yasama başarısı üzerinde etkili olduğunu düşündürmektedir.

"İstihdam Türleri ve Kadro" ile ilgili durumlar özellikle öğretmenlerin sözleşmeli ya da ücretli statüde istihdam edilmelerine yönelik eleştirilerin yoğunlaştığı bir dönemde, çeşitli partiler tarafından gündeme taşınmıştır. CHP, HDP, İYİ Parti, SP, yeni kurulan YRP gibi partiler tarafından sunulan tekliflerin komisyon aşamasında olması, bu konuda bir uzlaşma ya da yasa yapımına ilişkin öncelik oluşmadığını göstermektedir. Bulgular, öğretmenlik mesleğini doğrudan ilgilendiren "Eğitimde Hukuki Düzenlemeler ve Denetim", "Eğitimde Erişim ve Kurumsal Altyapı" ve "Uluslararası İşbirliği" gibi yapısal konuların çok sınırlı sayıda teklife konu edildiğini ortaya koymaktadır. Bu da öğretmenliğin daha çok bireysel düzeyde (maaş, kadro, çalışma koşulları vb.) ele alındığını; sistemsel, uluslararasılaşma ya da denetim gibi makro ölçekli boyutların ise ikincil plana itildiğini göstermektedir. Eğitim politikalarında yapısal reformlardan çok, sosyal taleplere dayalı mikro düzeyde iyileştirme önerilerinin TBMM gündemine taşındığı söylenebilir.

Kanun tekliflerinin statülerine ilişkin dağılım da dikkat çekicidir. Tekliflerin büyük kısmı "hükümsüz" kalmakta ya da "komisyonda" beklemektedir. Geri çekilen ve yeni döneme intikal eden teklifler, yasa yapım sürecinin durağanlığını ve çoğu zaman siyasi ilişkilerle biçimlendiğini ortaya koymaktadır. Kanun tekliflerinin statülerine bakıldığında, yasama süreçlerinde öğretmenlerle ilgili meselelerin büyük çoğunlukla sembolik düzeyde dile getirildiği fakat yürürlüğe giren yasaların sınırlı olduğu görülmektedir. Kısacası, öğretmenleri ilgilendiren kanun tekliflerinin tematik ve parti bazlı dağılımı, Türkiye'de eğitim politikalarının şekillenişinde siyasal güç dengesinin, yürütmenin meclis üzerindeki etkisinin ve partilerin ideolojik önceliklerinin belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca öğretmenlik mesleği ile ilgili meselelerin yasama gündeminde daha çok bireysel haklar ekseninde yer bulduğu; sistemsel ya da yapısal dönüşüm önerilerinin ise daha sınırlı biçimde gündeme geldiği görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığında 1986-2025 yılları arasında öğretmenlerle ilgili TBMM'ye sunulan kanun tekliflerinin yıllara göre dağılımı görülmektedir. Bu yıllar arasında hem teklif sayılarında hem de tekliflerin yasalaşma süreçlerinde belirgin dalgalanmalar olduğu dikkati çekmektedir. Bu da Türkiye'de öğretmenlik mesleğine dair yasal düzenlemelerin toplumsal, siyasal ve ekonomik değişimlerden doğrudan etkilendiğini göstermektedir. Öncelikle 1986-2001 dönemi, öğretmenlik mesleğinin kamusal görünürlüğünün ve toplumsal statüsünün yeniden tanımlandığı bir evre olarak dikkat çekmektedir. Çünkü 1980'lerden itibaren (24 Ocak Kararları) Türkiye'de kamu yönetimi reformları ve eğitim politikalarında neoliberal etkilere paralel olarak dönüşümler yaşanmış, kamu personelinin görev tanımları, iş güvenceleri ve özlük hakları yeniden gündeme gelmiştir (Yay & Aktel, 2015). 1986-2001 arası dönemde toplam 25 teklifin sunulmuş olması ve bunlardan 7'sinin kanunlaşmış olması, diğer dönemlere bakıldığında görece yüksek bir başarı oranına işaret etmektedir.

2002-2010 dönemi ise siyasi sistemdeki yeniden yapılanmaların öğretmenlik mesleğine yönelik kanun tekliflerinin sayısını görece azalttığı bir süreç olarak değerlendirilebilir. Bu yıllarda 28 teklif sunulmuş ancak çok büyük bir kısmı hükümsüz kalmıştır. AK Parti'nin iktidara gelişiyle birlikte güçlü yürütme pratiklerinin yasama organındaki bireysel yasa tekliflerini sınırlandırdığı ileri sürülebilir. Bu süreçte öğretmenlerle ilgili düzenlemelerin daha çok torba yasa tasarıları içinde ve merkezi yürütme kararıyla şekillendiği anlaşılmaktadır. 2011 sonrası dönem ise belirgin bir ivmelenmeyi beraberinde getirmiştir. 2011-2014 yılları arasında 43, 2015-2017 döneminde 81 ve 2018-2022 arasında 104 teklif sunulmuştur. Ancak bu artış, yasalaşma oranına doğrudan yansımamıştır. Özellikle 2015 sonrası dönemlerde hükümsüz kalan tekliflerin oranındaki artış dikkat çekicidir. Bu da yasa yapım süreçlerinin sembolikleştiği; yani öğretmenler lehine sunulan teklifler üzerinden siyasal söylem üretildiği fakat bu tekliflerin yasama sürecinde etkin bir şekilde işleme alınamadığını göstermektedir. Bu bağlamda yasa tekliflerinin sayısal artışı, nitelikli yasa üretiminin garantisi olarak görülmemelidir. Literatürde bu olgu "popülist yasa yapımı" şeklinde tanımlanmaktadır (Oder & Keskin, 2022).

2023-2025 dönemi ise halen devam eden bir yasama sürecini içermektedir. Bu dönemde sunulan 40 teklifin 39'u komisyon aşamasında olup yalnızca biri yasalaşmıştır. Sürecin henüz tamamlanmamış olması, sunulan bu teklifler hakkında kesin bir değerlendirme yapılmasını engellese de yasa yapımında komisyon sürecinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Ayrıca son dönemde öğretmenlik mesleğinin kariyer basamakları, sözleşmeli öğretmenliğin kaldırılması ve özlük haklarına dair daha sistematik ve kapsamlı teklifler sunulması, öğretmenliğe dair yasal düzenlemelerde paradigmatik bir dönüşüm beklentisinin olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak bu araştırma, Türkiye'de öğretmenlik mesleğine ilişkin toplumsal taleplerin ve siyasal yaklaşımların, yasama sürecine nasıl yansıdığını çok boyutlu olarak ortaya koymuştur. 1986-2025 yılları arasında TBMM'ye sunulan kanun tekliflerinin tematik, parti bazlı ve yıllara göre dağılımı incelendiğinde, öğretmenliğe dair meselelerin genellikle bireysel haklar, ekonomik talepler ve statü iyileştirmeleri çerçevesinde ele alındığı; buna karşın mesleğin yapısal ve kurumsal niteliğine yönelik önerilerin oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Kanun tekliflerinin büyük bir kısmının yasalaşmaması ve çoğunlukla sembolik düzeyde kalması ise Türkiye'de yasa yapım sürecinin siyasal güç dengelerine sıkı sıkıya bağlı olduğunu bir kez daha göstermektedir. Bununla birlikte, son yıllarda öğretmenlik mesleğinin daha bütüncül ve kurumsal perspektiflerle ele alınmaya başlandığı da dikkat çekici bir eğilim olarak öne çıkmaktadır.

Bu noktada, Türkiye'de öğretmenlik mesleğine yönelik yasa tekliflerinin özellikle ekonomik talepler ve statü iyileştirmeleri etrafında şekillenmesinin uluslararası eğilimlerle karşılaştırılması anlamlıdır. Örneğin, OECD'nin (2019) TALIS 2018 raporlarında öğretmenlerin statü algısı, ücret beklentileri ve mesleki gelişim ihtiyaçları birçok ülkede benzer şekilde ön plana çıkmaktadır. Ayrıca Darling-Hammond ve arkadaşlarının (2017) ABD, Kanada ve Avustralya örneklerinde öğretmenlik mesleğine yönelik politikaların yasal temsiliyet biçimlerine dair yaptığı karşılaştırmalar, Türkiye'deki tekliflerin özellikle "ek gösterge", "sözleşmeli öğretmenlik" gibi konularda küresel eğilimlerle benzeşen ve aynı zamanda kendine özgü yönler

taşıyan bir örüntü oluşturduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu çalışma, sadece ulusal bağlamda değil, öğretmenlik mesleğine dair evrensel politika temalarının Türkiye'deki yansımalarını anlamak açısından da katkı sunmaktadır.

Araştırmanın bulgularına bağlı olarak bazı öneriler aşağıda sunulmuştur:

- Öğretmenlerin temsilcileri olan sendika, meslek kuruluşları ve akademik uzmanların yasa hazırlık süreçlerine etkin biçimde dâhil edilmesi, sahadaki gerçek ihtiyaçların yasama sürecine yansıtılmasını sağlayabilir.
- Özellikle özlük hakları, ek gösterge, öğretmen atamaları gibi konularda hazırlanan kanun tekliflerinin, teknik fizibilitesi ve mali sürdürülebilirliği göz önünde bulundurularak hazırlanması, tekliflerin yasalaşma oranını artırabilir.
- Gelecekteki çalışmalar, yasa tekliflerinin sadece içeriğini değil, sunuldukları dönemin siyasal bağlamını, toplumsal taleplerini ve medya yansımalarını da analiz ederek daha derinlemesine yorumlar sunabilir.
- Farklı ülkelerde öğretmenlikle ilgili yasa yapım süreçlerinin Türkiye ile karşılaştırılması, ulusal politikaların güçlendirilmesine yönelik yeni modeller önerebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

TBMM'nin veri tabanında konuyla ilgili sadece 1986-2025 yılları arasındaki kanun teklifleri erişilebilir olduğu için bu yıllar arasındaki veriler kullanılmıştır.

Destek ve Teşekkür

Yazarlar olarak, araştırmanın gerçekleştirilmesi sürecine yönelik herhangi bir destek ya da teşekkür beyanımız bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Yazarlar olarak, araştırmanın gerçekleştirilmesi sürecine yönelik herhangi bir finansal destek beyanımız bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmanın yazarları araştırmanın tüm süreçlerine eşit derecede katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmanın yazarları olarak herhangi bir çıkar/çatışma beyanımız olmadığını ifade ederiz.

Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirisi gerçekleştirilmemiştir.

Bu çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Araştırmada kamuya açık veriler kullanıldığı ve doküman inceleme çalışması olduğu için Etik Kurul İzni alınmasını gerektiren çalışmalar grubunda yer almamaktadır. Bu nedenle Etik Kurul İzni beyan edilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2016). *Türk eğitim tarihi*. Pegem Akademi.
- Akyüz, Y. (2019). *Türkiye’de öğretmenlerin toplumsal değişimdeki etkileri (1839-1950)*. Pegem Akademi.
- Apple, M. (2006). *Eğitim ve iktidar* (Çev. Ergin Bulut). Kalkedon Yayınları.
- Arı, A. (2002). Tevhid-i Tedrisat ve laik eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 181-192.
- Bowen, G.A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Bozbayındır, F. (2019). Öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen unsurların öğretmen görüşleri temelinde incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 2076-2104. <https://doi.org/10.17755/esosder.583274>
- Bozkurt, E., & Kutlu, H. (2021). Öğretmenlik mesleğinin imajı: toplumsal algı, mesleğin doğası, saygınlık ve gelecekteki durumuna ilişkin deneyimler. *Uygulamada Eğitim ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 114-142.
- Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 207-237.
- Darling-Hammond, L., Heyler, M.E., Gardner, M. (2017). *Effective teacher professional development*. Learning Policy Institute.
- Doğan, B., & Sönmez, B.A. (2021). Türkiye’de anayasa değişiklikleri kapsamında yürütmenin güçlendirilmesi eğilimi. *Türk Kamu Yönetimi Dergisi*, 2(1), 29-51. <https://doi.org/10.51229/TUJPA.2021.8>
- Durkheim, E. (2016). *Eğitim ve sosyoloji* (Çev. Pelin Ergenekon). Pinhan Yayıncılık.
- Ergün, M. (1982). *Atatürk devri Türk eğitimi: 1923-1938*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Freire, P. (2019). *Kültür işçileri olarak öğretmenler: öğretmeye cesaret edenlere mektuplar* (Çev. Çağdaş Sümer). Yordam Kitap.
- Giroux, H. (2007). *Eleştirel pedagoji ve neoliberalizm*. Kalkedon.
- Gündüz, M. (2016). *Maariftten eğitime: tanzimattan cumhuriyete eğitim düşüncesinde dönüşüm*. Doğu Batı Yayınları.
- Güven, İ. (2022). 100. yılına girerken Türkiye’de eğitim: cumhuriyet dönemi insan yetiştirme anlayışı. *Demokrasi Platformu Dergisi*, 11(37), 49-175.
- Harımdar, M. (2024). *Duygusal emek ve tükenmişlik arasındaki ilişki: Denizli il milli eğitim müdürlüğü’ne bağlı devlet okullarında bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Herzberg, F. (1959). *The motivation to work*. John Wiley & Sons
- İnal, K. (1991). Durkheim’in eğitim anlayışı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(2), 511-518.
- Kafadar, O. (2016). *Türk eğitim düşüncesinde Batılılaşma*. Vadi Yayınları.
- Kaplan, İ. (2019). *Türkiye’de milli eğitim ideolojisi*. İletişim Yayınları.
- Kaplan, A. Y. (2022). Yürütme organının kanun yapım sürecine etkisi bakımından Türk anayasalarının karşılaştırılması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), 117-170. <https://doi.org/10.52273/sduhfd.1106242>
- Karataş, İ. H. (2024). Yeni öğretmenlik meslek kanunu teklifi ve millî eğitim akademisi’nin kurulmasına dair. *Okul Yönetimi (SAJ)*, 4(1), 1-10.
- Keleş, O., & Aslan, G. (2022). Neoliberal politikaların öğretmenlik mesleğine yansımalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 55(2), 509-540.
- Kirby, F. (2019). *Türkiye’de Köy Enstitüleri* (Çev. Niyazi Berkes). Tarihçi Kitabevi.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- MEB (2025). *MEB mevzuat*. Erişim: <https://www.meb.gov.tr/mevzuat/liste.php?ara=2>
- Oder, B.E., & Keskin, O.B. (2022). Popülizm ve Türk anayasa mahkemesi: oyun kurucu, popülist ve popüler. *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(25-26), 149-158.

- OECD (2019), *TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners*, TALIS, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>
- Pakdil, N.B.H. (2024). 2017 Anayasa değişiklikleri sonrasında Türkiye’de kanun tekliflerinin hazırlanmasında yasama ve yürütmenin rolü. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 81(4), 943-995. <https://doi.org/10.26650/mecmua.2023.81.4.0004>
- Pişkin, Z., & Parlar, H. (2021). Toplumsal statü ve algı açısından öğretmenlik mesleğinin incelenmesi. *Academic Platform Journal of Education and Change*, 4(1), 1-28.
- Resmî Gazete (1939). *Köy eğitim kurslarıyla ilk öğretmen okullarının idaresine dair kanun*. Resmî Gazete Sayısı: 4258. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3704&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=3>
- Resmî Gazete (1961). *İlköğretim ve eğitim kanunu*. Resmî Gazete Sayısı: 10705. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=222&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=4>
- Resmî Gazete (1973). *Milli eğitim temel kanunu*. Resmî Gazete Sayısı: 14574. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1739&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Resmî Gazete (1986). *Mesleki eğitim kanunu*. Resmî Gazete Sayısı: 19139. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3308&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Resmî Gazete (2024). *Öğretmenlik meslek kanunu*. Resmî Gazete Sayısı: 32696. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7528&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Salihoğlu, M., & Yayla, A. (2023). Hizmet içi eğitimlerin öğretmen niteliğine olan etkisinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 134-153.
- TBMM (2005). *TBMM’de yasama süreci*. TBMM Yayınları.
- TBMM (2018). *Yasama el kitabı*. TBMM Yayınları. <https://cdn.tbmm.gov.tr/TbmmWeb/Yayinlar/Dosya/8746211c-9eed-4bb3-b8fc-8b255b45f39d.pdf>
- Ulusoy, K., İşçi, T.G., & Erkuş, B. (2024). Öğretmenlik meslek kanununa ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 13(1), 335-348. <https://doi.org/10.7884/teke.1385561>
- Yay, E., & Aktel, M. (2015). 1980 Sonrası dönemde Türk kamu yönetiminde zihinsel dönüşüm. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1-15.
- Yüksel, İ. (2018). 1982 Anayasası’na göre Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin kanun yapma yetkisi. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In Turkey, the teaching profession has evolved beyond a mere occupational role and has assumed a transformative position in reshaping the country's cultural, social, and moral values. Teachers are not only knowledge transmitters but also societal agents responsible for cultivating future citizens, as emphasized by educational historians and sociologists. Understanding this transformative role requires a historical perspective, tracing the development of teaching from the late Ottoman Empire to the Republican era. The profession became institutionalized through reforms like the 1924 Law of Unification of Education, positioning teachers as ideological actors in the nation-building process. Significant milestones such as the Village Institutes (1940-1954) highlighted the teacher's role in rural transformation. Over time, however, the status and perception of the profession have shifted, especially under neoliberal policies post-1980, which gradually eroded the professional autonomy and social prestige of teaching. Today, teachers face challenges including workload pressure, employment insecurity, and diminished societal recognition. Against this historical and contemporary backdrop, this study examines how the teaching profession has been represented in legislative proposals submitted to the Turkish Grand National Assembly (TBMM) between 1986 and 2025, focusing on their thematic and political dimensions.

Method

This study adopted a qualitative research design through document analysis, a widely used method for examining official documents such as legislative proposals, policy reports, and legal regulations (Bowen, 2009). The research focused on legislative proposals related to the teaching profession submitted to the Turkish Grand National Assembly (TBMM) between 1986 and 2025. A total of 321 proposals were collected from the TBMM's official website using the keywords "teacher" and "teachers." Both direct and indirect references to the teaching profession were included. The data were analyzed through descriptive and content analysis. First, proposals were classified chronologically, and then coded based on theme, year, proposing party, legal status, and subject. Themes and sub-categories were identified to uncover legislative trends over time. An example of the thematic coding process is presented in Table 1. To ensure internal validity and reliability, all documents were reviewed systematically and coded independently at least twice. Since the study used publicly available data and involved no human participants, no ethical approval was required. However, ethical standards in data handling and reporting were strictly followed.

Results

This study analyzes the legislative proposals submitted to the Grand National Assembly of Turkey between 1986 and 2025 concerning the teaching profession, both thematically and quantitatively. The findings indicate that the majority of proposals concentrate on two primary themes: "Personal Rights and Professional Status" and "Types of Employment and Staffing." Most proposals focused on economic rights, including regulations on supplementary indicators, bonuses, preparatory allowances, and demands for permanent positions. Criticisms of the contractual teaching system and calls for its elimination have been consistently present on the legislative agenda. However, structural transformation proposals related to the profession such as reforms in teacher training remain limited. Approximately 77% of all proposals were rendered null and void, revealing low efficiency in the legislative process. Although opposition parties demonstrated a high frequency of proposal submission regarding teachers' rights, the success rate of these proposals becoming law is notably low. The study concludes that policymaking related to the teaching profession predominantly revolves around short-term economic concerns, while comprehensive and long-term approaches to the development of the profession are relatively scarce.

Discussion and Conclusion

This study investigates how the professional demands and socio-economic concerns of teachers in Turkey have been reflected in legislative processes by analyzing parliamentary bill proposals submitted to the Turkish Grand National Assembly (TBMM) between 1986 and 2025. Employing a qualitative document analysis design, the research aims to understand the thematic, political, and temporal distribution of legal initiatives concerning the teaching profession, and how these reflect broader educational and political trends in Turkey. A total of 321 legislative proposals related to teachers were analyzed across three dimensions: (1) dominant thematic categories, (2) political party affiliations and legislative outcomes, and (3) historical distribution patterns. Thematic coding revealed that the majority of proposals were concentrated under the theme of “Personal Rights and Professional Status”. Notably, regulations concerning additional indicator systems, retirement benefits, and special occasion bonuses (such as Teachers’ Day) emerged as dominant topics. These findings illustrate that teachers’ legislative representation primarily revolves around financial compensation and symbolic recognition rather than structural or pedagogical reforms. Proposals regarding wear-and-tear allowances and service compensation further underscore the perceived emotional and physical burden of the teaching profession and the associated demand for institutional recognition and legal safeguards.

Despite these focal areas, the number of proposals aimed at pre-service training, in-service professional development, and institutional restructuring remains minimal. This imbalance suggests that legislative attention to teachers in Turkey is largely reactive, short-term, and individualized, rather than strategic and reform-oriented. This insight aligns with previous literature emphasizing the need for long-term planning in teacher education and development (Salihoğlu & Yayla, 2023). Politically, the proposals reflect ideological orientations and power dynamics within the Turkish parliamentary system. Opposition parties most notably the Republican People’s Party (CHP) submitted a significant number of proposals advocating for teacher rights. However, a very limited number of these were enacted, revealing the symbolic nature of legislative participation by opposition parties and the dominant role of the executive in determining legislative outcomes. Collaborations between parties such as the Nationalist Movement Party (MHP) and ruling coalitions resulted in slightly higher enactment rates, further emphasizing the importance of political alliances in the legislative process.

The historical distribution analysis indicates fluctuating attention to teacher-related issues across decades. The 1986–2001 period marked relatively successful legislative outcomes despite fewer proposals, coinciding with early neoliberal reforms and redefinitions of public sector roles. The 2002–2010 period, under strong executive dominance, witnessed a decline in legislative success, with education laws often integrated into omnibus bills. A notable increase in proposal volume occurred after 2011, yet without a proportional rise in enacted legislation highlighting a trend of symbolic lawmaking or populist legislative practices (Oder & Keskin, 2022).